בקשה לרשות הקמת מחנה

בג"צ 63/84

בפני כבוד השופטת ד' דורנר

בעניין: 1) יוסף אלחנן
2) אברהם אלחנן
3) יעקב אלחנן
4) יצחק אלחנן
5) שלמה אלחנן
6) אליעזר אלחנן
7) אהרון אלחנן
8) יוסף אלחנן
9) אברהם אלחנן
10) יעקב אלחנן
11) יצחק אלחנן
12) שלמה אלחנן
13) אליעזר אלחנן
14) אהרון אלחנן
15) יוסף אלחנן
16) אברהם אלחנן
17) יעקב אלחנן
18) יצחק אלחנן
19) שלמה אלחנן
20) אליעזר אלחנן
21) אהרון אלחנן
22) יוסף אלחנן
23) אברהם אלחנן
24) יעקב אלחנן
25) יצחק אלחנן
26) שלמה אלחנן
27) אליעזר אלחנן
28) אהרון אלחנן
29) יוסף אלחנן
30) אברהם אלחנן
31) יעקב אלחנן
32) יצחק אלחנן
33) שלמה אלחנן
34) אליעזר אלחנן
35) אהרון אלחנן
36) יוסף אלחנן
37) אברהם אלחנן
38) יעקב אלחנן
39) יצחק אלחנן
40) שלמה אלחנן
41) אליעזר אלחנן
42) אהרון אלחנן
43) יוסף אלחנן
44) אברהם אלחנן
45) יעקב אלחנן
46) יצחק אלחנן
47) שלמה אלחנן
48) אליעזר אלחנן
49) אהרון אלחנן
50) יוסף אלחנן
51) אברהם אלחנן
52) יעקב אלחנן
53) יצחק אלחנן
54) שלמה אלחנן
55) אליעזר אלחנן
56) אהרון אלחנן
57) יוסף אלחנן
58) אברהם אלחנן
59) יעקב אלחנן
60) יצחק אלחנן
61) שלמה אלחנן
62) אליעזר אלחנן
63) אהרון אלחנן
64) יוסף אלחנן
65) אברהם אלחנן
66) יעקב אלחנן
67) יצחק אלחנן
68) שלמה אלחנן
69) אליעזר אלחנן
70) אהרון אלחנן
71) יוסף אלחנן
72) אברהם אלחנן
73) יעקב אלחנן
74) יצחק אלחנן
75) שלמה אלחנן
76) אליעזר אלחנן
77) אהרון אלחנן
78) יוסף אלחנן
79) אברהם אלחנן
80) יעקב אלחנן
81) יצחק אלחנן
82) שלמה אלחנן
83) אליעזר אלחנן
84) אהרון אלחנן
85) יוסף אלחנן
86) אברהם אלחנן
87) יעקב אלחנן
88) יצחק אלחנן
89) שלמה אלחנן
90) אליעזר אלחנן
91) אהרון אלחנן
92) יוסף אלחנן
93) אברהם אלחנן
94) יעקב אלחנן
95) יצחק אלחנן
96) שלמה אלחנן
97) אליעזר אלחנן
98) אהרון אלחנן
99) יוסף אלחנן
100) אברהם אלחנן
101) יעקב אלחנן
102) יצחק אלחנן
103) שלמה אלחנן
104) אליעזר אלחנן
105) אהרון אלחנן
106) יוסף אלחנן
107) אברהם אלחנן
108) יעקב אלחנן
109) יצחק אלחנן
110) שלמה אלחנן
111) אליעזר אלחנן
112) אהרון אלחנן
113) יוסף אלחנן
114) אברהם אלחנן
115) יעקב אלחנן
116) יצחק אלחנן
117) שלמה אלחנן
118) אליעזר אלחנן
119) אהרון אלחנן
120) יוסף אלחנן
121) אברהם אלחנן
122) יעקב אלחנן
123) יצחק אלחנן
124) שלמה אלחנן
125) אליעזר אלחנן
126) אהרון אלחנן
127) יוסף אלחנן
128) אברהם אלחנן
129) יעקב אלחנן
130) יצחק אלחנן
131) שלמה אלחנן
132) אליעזר אלחנן
133) אהרון אלחנן
134) יוסף אלחנן
135) אברהם אלחנן
136) יעקב אלחנן
137) יצחק אלחנן
138) שלמה אלחנן
139) אליעזר אלחנן
140) אהרון אלחנן
141) יוסף אלחנן
142) אברהם אלחנן
143) יעקב אלחנן
144) יצחק אלחנן
145) שלמה אלחנן
146) אליעזר אלחנן
147) אהרון אלחנן
148) יוסף אלחנן
149) אברהם אלחנן
150) יעקב אלחנן
151) יצחק אלחנן
152) שלמה אלחנן
153) אליעזר אלחנן
154) אהרון אלחנן
155) יוסף אלחנן
156) אברהם אלחנן
157) יעקב אלחנן
158) יצחק אלחנן
159) שלמה אלחנן
160) אליעזר אלחנן
161) אהרון אלחנן
162) יוסף אלחנן
163) אברהם אלחנן
164) יעקב אלחנן
165) יצחק אלחנן
166) שלמה אלחנן
167) אליעזר אלחנן
168) אהרון אלחנן
169) יוסף אלחנן
170) אברהם אלחנן
171) יעקב אלחנן
172) יצחק אלחנן
173) שלמה אלחנן
174) אליעזר אלחנן
175) אהרון אלחנן
176) יוסף אלחנן
177) אברהם אלחנן
178) יעקב אלחנן
179) יצחק אלחנן
180) שלמה אלחנן
181) אליעזר אלחנן
182) אהרון אלחנן
183) יוסף אלחנן
184) אברהם אלחנן
185) יעקב אלחנן
186) יצחק אלחנן
187) שלמה אלחנן
188) אליעזר אלחנן
189) אהרון אלחנן
190) יוסף אלחנן
191) אברהם אלחנן
192) יעקב אלחנן
193) יצחק אלחנן
194) שלמה אלחנן
195) אליעזר אלחנן
196) אהרון אלחנן
197) יוסף אלחנן
198) אברהם אלחנן
199) יעקב אלחנן
200) יצחק אלחנן
201) שלמה אלחנן
202) אליעזר אלחנן
203) אהרון אלחנן
204) יוסף אלחנן
205) אברהם אלחנן
206) יעקב אלחנן
207) יצחק אלחנן
208) שלמה אלחנן
209) אליעזר אלחנן
210) אהרון אלחנן
211) יוסף אלחנן
212) אברהם אלחנן
213) יעקב אלחנן
214) יצחק אלחנן
215) שלמה אלחנן
216) אליעזר אלחנן
217) אהרון אלחנן
218) יוסף אלחנן
219) אברהם אלחנן
220) יעקב אלחנן
221) יצחק אלחנן
222) שלמה אלחנן
223) אליעזר אלחנן
224) אהרון אלחנן
225) יוסף אלחנן
226) אברהם אלחנן
227) יעקב אלחנן
228) יצחק אלחנן
229) שלמה אלחנן
230) אליעזר אלחנן
231) אהרון אלחנן
232) יוסף אלחנן
233) אברהם אלחנן
234) יעקב אלחנן
235) יצחק אלחנן
236) שלמה אלחנן
237) אליעזר אלחנן
238) אהרון אלחנן
239) יוסף אלחנן
240) אברהם אלחנן
241) יעקב אלחנן
242) יצחק אלחנן
243) שלמה אלחנן
244) אליעזר אלחנן
245) אהרון אלחנן
246) יוסף אלחנן
247) אברהם אלחנן
248) יעקב אלחנן
249) יצחק אלחנן
250) שלמה אלחנן
251) אליעזר אלחנן
252) אהרון אלחנן
253) יוסף אלחנן
254) אברהם אלחנן
255) יעקב אלחנן
256) יצחק אלחנן
257) שלמה אלחנן
258) אליעזר אלחנן
259) אהרון אלחנן
260) יוסף אלחנן
261) אברהם אלחנן
262) יעקב אלחנן
263) יצחק אלחנן
264) שלמה אלחנן
265) אליעזר אלחנן
266) אהרון אלחנן
267) יוסף אלחנן
268) אברהם אלחנן
269) יעקב אלחנן
270) יצחק אלחנן
271) שלמה אלחנן
272) אליעזר אלחנן
273) אהרון אלחנן
274) יוסף אלחנן
275) אברהם אלחנן
276) יעקב אלחנן
277) יצחק אלחנן
278) שלמה אלחנן
279) אליעזר אלחנן
280) אהרון אלחנן
281) יוסף אלחנן
282) אברהם אלחנן
283) יעקב אלחנן
284) יצחק אלחנן
285) שלמה אלחנן
286) אליעזר אלחנן
287) אהרון אלחנן
288) יוסף אלחנן
289) אברהם אלחנן
290) יעקב אלחנן
291) יצחק אלחנן
292) שלמה אלחנן
293) אליעזר אלחנן
294) אהרון אלחנן
295) יוסף אלחנן
296) אברהם אלחנן
297) יעקב אלחנן
298) יצחק אלחנן
299) שלמה אלחנן
300) אליעזר אלחנן
301) אהרון אלחנן
302) יוסף אלחנן
303) אברהם אלחנן
304) יעקב אלחנן
305) יצחק אלחנן
306) שלמה אלחנן
307) אליעזר אלחנן
308) אהרון אלחנן
309) יוסף אלחנן
310) אברהם אלחנן
311) יעקב אלחנן
312) יצחק אלחנן
313) שלמה אלחנן
314) אליעזר אלחנן
315) אהרון אלחנן
316) יוסף אלחנן
317) אברהם אלחנן
318) יעקב אלחנן
319) יצחק אלחנן
320) שלמה אלחנן
321) אליעזר אלחנן
322) אהרון אלחנן
323) יוסף אלחנן
324) אברהם אלחנן
325) יעקב אלחנן
326) יצחק אלחנן
327) שלמה אלחנן
328) אליעזר אלחנן
329) אהרון אלחנן
330) יוסף אלחנן
331) אברהם אלחנן
332) יעקב אלחנן
333) יצחק אלחנן
334) שלמה אלחנן
335) אליעזר אלחנן
336) אהרון אלחנן
337) יוסף אלחנן
338) אברהם אלחנן
339) יעקב אלחנן
340) יצחק אלחנן
341) שלמה אלחנן
342) אליעזר אלחנן
343) אהרון אלחנן
344) יוסף אלחנן
345) אברהם אלחנן
346) יעקב אלחנן
347) יצחק אלחנן
348) שלמה אלחנן
349) אליעזר אלחנן
350) אהרון אלחנן
351) יוסף אלחנן
352) אברהם אלחנן
353) יעקב אלחנן
354) יצחק אלחנן
355) שלמה אלחנן
356) אליעזר אלחנן
357) אהרון אלחנן
358) יוסף אלחנן
359) אברהם אלחנן
360) יעקב אלחנן
361) יצחק אלחנן
362) שלמה אלחנן
363) אליעזר אלחנן
364) אהרון אלחנן
365) יוסף אלחנן
366) אברהם אלחנן
367) יעקב אלחנן
368) יצחק אלחנן
369) שלמה אלחנן
370) אליעזר אלחנן
371) אהרון אלחנן
372) יוסף אלחנן
373) אברהם אלחנן
374) יעקב אלחנן
375) יצחק אלחנן
376) שלמה אלחנן
377) אליעזר אלחנן
378) אהרון אלחנן
379) יוסף אלחנן
380) אברהם אלחנן
381) יעקב אלחנן
382) יצחק אלחנן
383) שלמה אלחנן
384) אליעזר אלחנן
385) אהרון אלחנן
386) יוסף אלחנן
387) אברהם אלחנן
388) יעקב אלחנן
389) יצחק אלחנן
390) שלמה אלחנן
391) אליעזר אלחנן
392) אהרון אלחנן
393) יוסף אלחנן
394) אברהם אלחנן
395) יעקב אלחנן
396) יצחק אלחנן
397) שלמה אלחנן
398) אליעזר אלחנן
399) אהרון אלחנן
400) יוסף אלחנן
401) אברהם אלחנן
402) יעקב אלחנן
403) יצחק אלחנן
404) שלמה אלחנן
405) אליעזר אלחנן
406) אהרון אלחנן
407) יוסף אלחנן
408) אברהם אלחנן
409) יעקב אלחנן
410) יצחק אלחנן
411) שלמה אלחנן
412) אליעזר אלחנן
413) אהרון אלחנן
414) יוסף אלחנן
415) אברהם אלחנן
416) יעקב אלחנן
417) יצחק אלחנן
418) שלמה אלחנן
419) אליעזר אלחנן
420) אהרון אלחנן
421) יוסף אלחנן
422) אברהם אלחנן
423) יעקב אלחנן
424) יצחק אלחנן
425) שלמה אלחנן
426) אליעזר אלחנן
427) אהרון אלחנן
428) יוסף אלחנן
429) אברהם אלחנן
430) יעקב אלחנן
431) יצחק אלחנן
432) שלמה אלחנן
433) אליעזר אלחנן
434) אהרון אלחנן
435) יוסף אלחנן
436) אברהם אלחנן
437) יעקב אלחנן
438) יצחק אלחנן
439) שלמה אלחנן
440) אליעזר אלחנן
441) אהרון אלחנן
442) יוסף אלחנן
443) אברהם אלחנן
444) יעקב אלחנן
445) יצחק אלחנן
446) שלמה אלחנן
447) אליעזר אלחנן
448) אהרון אלחנן
449) יוסף אלחנן
450) אברהם אלחנן
451) יעקב אלחנן
452) יצחק אלחנן
453) שלמה אלחנן
454) אליעזר אלחנן
455) אהרון אלחנן
456) יוסף אלחנן
457) אברהם אלחנן
458) יעקב אלחנן
459) יצחק אלחנן
460) שלמה אלחנן
461) אליעזר אלחנן
462) אהרון אלחנן
463) יוסף אלחנן
464) אברהם אלחנן
465) יעקב אלחנן
466) יצחק אלחנן
467) שלמה אלחנן
468) אליעזר אלחנן
469) אהרון אלחנן
470) יוסף אלחנן
471) אברהם אלחנן
472) יעקב אלחנן
473) יצחק אלחנן
474) שלמה אלחנן
475) אליעזר אלחנן
476) אהרון אלחנן
477) יוסף אלחנן
478) אברהם אלחנן
479) יעקב אלחנן
480) יצחק אלחנן
481) שלמה אלחנן
482) אליעזר אלחנן
483) אהרון אלחנן
484) יוסף אלחנן
485) אברהם אלחנן
486) יעקב אלחנן
487) יצחק אלחנן
488) שלמה אלחנן
489) אליעזר אלחנן
490) אהרון אלחנן
491) יוסף אלחנן
492) אברהם אלחנן
493) יעקב אלחנן
494) יצחק אלחנן
495) שלמה אלחנן
496) אליעזר אלחנן
497) אהרון אלחנן
498) יוסף אלחנן
499) אברהם אלחנן
500) יעקב אלחנן
501) יצחק אלחנן
502) שלמה אלחנן
503) אליעזר אלחנן
504) אהרון אלחנן
505) יוסף אלחנן
506) אברהם אלחנן
507) יעקב אלחנן
508) יצחק אלחנן
509) שלמה אלחנן
510) אליעזר אלחנן
511) אהרון אלחנן
512) יוסף אלחנן
513) אברהם אלחנן
514) יעקב אלחנן
515) יצחק אלחנן
516) שלמה אלחנן
517) אליעזר אלחנן
518) אהרון אלחנן
519) יוסף אלחנן
520) אברהם אלחנן
521) יעקב אלחנן
522) יצחק אלחנן
523) שלמה אלחנן
524) אליעזר אלחנן
525) אהרון אלחנן
526) יוסף אלחנן
527) אברהם אלחנן
528) יעקב אלחנן
529) יצחק אלחנן
530) שלמה אלחנן
531) אליעזר אלחנן
532) אהרון אלחנן
533) יוסף אלחנן
534) אברהם אלחנן
535) יעקב אלחנן
536) יצחק אלחנן
537) שלמה אלחנן
538) אליעזר אלחנן
539) אהרון אלחנן
540) יוסף אלחנן
541) אברהם אלחנן
542) יעקב אלחנן
543) יצחק אלחנן
544) שלמה אלחנן
545) אליעזר אלחנן
546) אהרון אלחנן
547) יוסף אלחנן
548) אברהם אלחנן
549) יעקב אלחנן
550) יצחק אלחנן
551) שלמה אלחנן
552) אליעזר אלחנן
553) אהרון אלחנן
554) יוסף אלחנן
555) אברהם אלחנן
556) יעקב אלחנן
557) יצחק אלחנן
558) שלמה אלחנן
559) אליעזר אלחנן
560) אהרון אלחנן
561) יוסף אלחנן
562) אברהם אלחנן
563) יעקב אלחנן
564) יצחק אלחנן
565) שלמה אלחנן
566) אליעזר אלחנן
567) אהרון אלחנן
568) יוסף אלחנן
569) אברהם אלחנן
570) יעקב אלחנן
571) יצחק אלחנן
572) שלמה אלחנן
573) אליעזר אלחנן
574) אהרון אלחנן
575) יוסף אלחנן
576) אברהם אלחנן
577) יעקב אלחנן
578) יצחק אלחנן
579) שלמה אלחנן
580) אליעזר אלחנן
581) אהרון אלחנן
582) יוסף אלחנן
583) אברהם אלחנן
584) יעקב אלחנן
585) יצחק אלחנן
586) שלמה אלחנן
587) אליעזר אלחנן
588) אהרון אלחנן
589) יוסף אלחנן
590) אברהם אלחנן
591) יעקב אלחנן
592) יצחק אלחנן
593) שלמה אלחנן
594) אליעזר אלחנן
595) אהרון אלחנן
596) יוסף אלחנן
597) אברהם אלחנן
598) יעקב אלחנן
599) יצחק אלחנן
600) שלמה אלחנן
601) אליעזר אלחנן
602) אהרון אלחנן
603) יוסף אלחנן
604) אברהם אלחנן
605) יעקב אלחנן
606) יצחק אלחנן
607) שלמה אלחנן
608) אליעזר אלחנן
609) אהרון אלחנן
610) יוסף אלחנן
611) אברהם אלחנן
612) יעקב אלחנן
613) יצחק אלחנן
614) שלמה אלחנן
615) אליעזר אלחנן
616) אהרון אלחנן
617) יוסף אלחנן
618) אברהם אלחנן
619) יעקב אלחנן
620) יצחק אלחנן
621) שלמה אלחנן
622) אליעזר אלחנן
623) אהרון אלחנן
624) יוסף אלחנן
625) אברהם אלחנן
626) יעקב אלחנן
627) יצחק אלחנן
628) שלמה אלחנן
629) אליעזר אלחנן
630) אהרון אלחנן
631) יוסף אלחנן
632) אברהם אלחנן
633) יעקב אלחנן
634) יצחק אלחנן
635) שלמה אלחנן
636) אליעזר אלחנן
637) אהרון אלחנן
638) יוסף אלחנן
639) אברהם אלחנן
640) יעקב אלחנן
641) יצחק אלחנן
642) שלמה אלחנן
643) אליעזר אלחנן
644) אהרון אלחנן
645) יוסף אלחנן
646) אברהם אלחנן
647) יעקב אלחנן
648) יצחק אלחנן
649) שלמה אלחנן
650) אליעזר אלחנן
651) אהרון אלחנן
652) יוסף אלחנן
653) אברהם אלחנן
654) יעקב אלחנן
655) יצחק אלחנן
656) שלמה אלחנן
657) אליעזר אלחנן
658) אהרון אלחנן
659) יוסף אלחנן
660) אברהם אלחנן
661) יעקב אלחנן
662) יצחק אלחנן
663) שלמה אלחנן
664) אליעזר אלחנן
665) אהרון אלחנן
666) יוסף אלחנן
667) אברהם אלחנן
668) יעקב אלחנן
669) יצחק אלחנן
670) שלמה אלחנן
671) אליעזר אלחנן
672) אהרון אלחנן
673) יוסף אלחנן
674) אברהם אלחנן
675) יעקב אלחנן
676) יצחק אלחנן
677) שלמה אלחנן
678) אליעזר אלחנן
679) אהרון אלחנן
680) יוסף אלחנן
681) אברהם אלחנן
682) יעקב אלחנן
683) יצחק אלחנן
684) שלמה אלחנן
685) אליעזר אלחנן
686) אהרון אלחנן
687) יוסף אלחנן
688) אברהם אלחנן
689) יעקב אלחנן
690) יצחק אלחנן
691) שלמה אלחנן
692) אליעזר אלחנן
693) אהרון אלחנן
694) יוסף אלחנן
695) אברהם אלחנן
696) יעקב אלחנן
697) יצחק אלחנן
698) שלמה אלחנן
699) אליעזר אלחנן
700) אהרון אלחנן
701) יוסף אלחנן
702) אברהם אלחנן
703) יעקב אלחנן
704) יצחק אלחנן
705) שלמה אלחנן
706) אליעזר אלחנן
707) אהרון אלחנן
708) יוסף אלחנן
709) אברהם אלחנן
710) יעקב אלחנן
711) יצחק אלחנן
712) שלמה אלחנן
713) אליעזר אלחנן
714) אהרון אלחנן
715) יוסף אלחנן
716) אברהם אלחנן
717) יעקב אלחנן
718) יצחק אלחנן
719) שלמה אלחנן
720) אליעזר אלחנן
721) אהרון אלחנן
722) יוסף אלחנן
723) אברהם אלחנן
724) יעקב אלחנן
725) יצחק אלחנן
726) שלמה אלחנן
727) אליעזר אלחנן
728) אהרון אלחנן
729) יוסף אלחנן
730) אברהם אלחנן
731) יעקב אלחנן
732) יצחק אלחנן
733) שלמה אלחנן
734) אליעזר אלחנן
735) אהרון אלחנן
736) יוסף אלחנן
737) אברהם אלחנן
738) יעקב אלחנן
739) יצחק אלחנן
740) שלמה אלחנן
741) אליעזר אלחנן
742) אהרון אלחנן
743) יוסף אלחנן
744) אברהם אלחנן
745) יעקב אלחנן
746) יצחק אלחנן
747) שלמה אלחנן
748) אליעזר אלחנן
749) אהרון אלחנן
750) יוסף אלחנן
751) אברהם אלחנן
752) יעקב אלחנן
753) יצחק אלחנן
754) שלמה אלחנן
755) אליעזר אלחנן
756) אהרון אלחנן
757) יוסף אלחנן
758) אברהם אלחנן
759) יעקב אלחנן
760) יצחק אלחנן
761) שלמה אלחנן
762) אליעזר אלחנן
763) אהרון אלחנן
764) יוסף אלחנן
765) אברהם אלחנן
766) יעקב אלחנן
767) יצחק אלחנן
768) שלמה אלחנן
769) אליעזר אלחנן
770) אהרון אלחנן
771) יוסף אלחנן
772) אברהם אלחנן
773) יעקב אלחנן
774) יצחק אלחנן
775) שלמה אלחנן
776) אליעזר אלחנן
777) אהרון אלחנן
778) יוסף אלחנן
779) אברהם אלחנן
780) יעקב אלחנן
781) יצחק אלחנן
782) שלמה אלחנן
783) אליעזר אלחנן
784) אהרון אלחנן
785) יוסף אלחנן
786) אברהם אלחנן
787) יעקב אלחנן
788) יצחק אלחנן
789) שלמה אלחנן
790) אליעזר אלחנן
791) אהרון אלחנן
792) יוסף אלחנן
793) אברהם אלחנן
794) יעקב אלחנן
795) יצחק אלחנן
796) שלמה אלחנן
797) אליעזר אלחנן
798) אהרון אלחנן
799) יוסף אלחנן
800) אברהם אלחנן
801) יעקב אלחנן
802) יצחק אלחנן
803) שלמה אלחנן
804) אליעזר אלחנן
805) אהרון אלחנן
806) יוסף אלחנן
807) אברהם אלחנן
808) יעקב אלחנן
809) יצחק אלחנן
810) שלמה אלחנן
811) אליעזר אלחנן
812) אהרון אלחנן
813) יוסף אלחנן
814) אברהם אלחנן
815) יעקב אלחנן
816) יצחק אלחנן
817) שלמה אלחנן
818) אליעזר אלחנן
819) אהרון אלחנן
820) יוסף אלחנן
821) אברהם אלחנן
822) יעקב אלחנן
823) יצחק אלחנן
824) שלמה אלחנן
825) אליעזר אלחנן
826) אהרון אלחנן
827) יוסף אלחנן
828) אברהם אלחנן
829) יעקב אלחנן
830) יצחק אלחנן
831) שלמה אלחנן
832) אליעזר אלחנן
833) אהרון אלחנן
834) יוסף אלחנן
835) אברהם אלחנן
836) יעקב אלחנן
837) יצחק אלחנן
838) שלמה אלחנן
839) אליעזר אלחנן
840) אהרון אלחנן
841) יוסף אלחנן
842) אברהם אלחנן
843) יעקב אלחנן
844) יצחק אלחנן
845) שלמה אלחנן
846) אליעזר אלחנן
847) אהרון אלחנן
848) יוסף אלחנן
849) אברהם אלחנן
850) יעקב אלחנן
851) יצחק אלחנן
852) שלמה אלחנן
853) אליעזר אלחנן
854) אהרון אלחנן
855) יוסף אלחנן
856) אברהם אלחנן
857) יעקב אלחנן
858) יצחק אלחנן
859) שלמה אלחנן
860) אליעזר אלחנן
861) אהרון אלחנן
862) יוסף אלחנן
863) אברהם אלחנן
864) יעקב אלחנן
865) יצחק אלחנן
866) שלמה אלחנן
867) אליעזר אלחנן
868) אהרון אלחנן
869) יוסף אלחנן
870) אברהם אלחנן
871) יעקב אלחנן
872) יצחק אלחנן
873) שלמה אלחנן
874) אליעזר אלחנן
875) אהרון אלחנן
876) יוסף אלחנן
877) אברהם אלחנן
878) יעקב אלחנן
879) יצחק אלחנן
880) שלמה אלחנן
881) אליעזר אלחנן
882) אהרון אלחנן
883) יוסף אלחנן
884) אברהם אלחנן
885) יעקב אלחנן
886) יצחק אלחנן
887) שלמה אלחנן
888) אליעזר אלחנן
889) אהרון אלחנן
890) יוסף אלחנן
891) אברהם אלחנן
892) יעקב אלחנן
893) יצחק אלחנן
894) שלמה אלחנן
895) אליעזר אלחנן
896) אהרון אלחנן
897) יוסף אלחנן
898) אברהם אלחנן
899) יעקב אלחנן
900) יצחק אלחנן
901) שלמה אלחנן
902) אליעזר אלחנן
903) אהרון אלחנן
904) יוסף אלחנן
905) אברהם אלחנן
906) יעקב אלחנן
907) יצחק אלחנן
908) שלמה אלחנן
909) אליעזר אלחנן
910) אהרון אלחנן
911) יוסף אלחנן
912) אברהם אלחנן
913) יעקב אלחנן
914) יצחק אלחנן
915) שלמה אלחנן
916) אליעזר אלחנן
917) אהרון אלחנן
918) יוסף אלחנן
919) אברהם אלחנן
920) יעקב אלחנן
921) יצחק אלחנן
922) שלמה אלחנן
923) אליעזר אלחנן
924) אהרון אלחנן
925) יוסף אלחנן
926) אברהם אלחנן
927) יעקב אלחנן
928) יצחק אלחנן
929) שלמה אלחנן
930) אליעזר אלחנן
931) אהרון אלחנן
932) יוסף אלחנן
933) אברהם אלחנן
934) יעקב אלחנן
935) יצחק אלחנן
936) שלמה אלחנן
937) אליעזר אלחנן
938) אהרון אלחנן
939) יוסף אלחנן
940) אברהם אלחנן
941) יעקב אלחנן
942) יצחק אלחנן
943) שלמה אלחנן
944) אליעזר אלחנן
945) אהרון אלחנן
946) יוסף אלחנן
947) אברהם אלחנן
948) יעקב אלחנן
949) יצחק אלחנן
950) שלמה אלחנן
951) אליעזר אלחנן
952) אהרון אלחנן
953) יוסף אלחנן
954) אברהם אלחנן
955) יעקב אלחנן
956) יצחק אלחנן
957) שלמה אלחנן
958) אליעזר אלחנן
959) אהרון אלחנן
960) יוסף אלחנן
961) אברהם אלחנן
962) יעקב אלחנן
963) יצחק אלחנן
964) שלמה אלחנן
965) אליעזר אלחנן
966) אהרון אלחנן
967) יוסף אלחנן
968) אברהם אלחנן
969) יעקב אלחנן
970) יצחק אלחנן
971) שלמה אלחנן
972) אליעזר אלחנן
973) אהרון אלחנן
974) יוסף אלחנן
975) אברהם אלחנן
976) יעקב אלחנן
977) יצחק אלחנן
978) שלמה אלחנן
979) אליעזר אלחנן
980) אהרון אלחנן
981) יוסף אלחנן
982) אברהם אלחנן
983) יעקב אלחנן
984) יצחק אלחנן
985) שלמה אלחנן
986) אליעזר אלחנן
987) אהרון אלחנן
988) יוסף אלחנן
989) אברהם אלחנן
990) יעקב אלחנן
991) יצחק אלחנן
992) שלמה אלחנן
993) אליעזר אלחנן
994) אהרון אלחנן
995) יוסף אלחנן
996) אברהם אלחנן
997) יעקב אלחנן
998) יצחק אלחנן
999) שלמה אלחנן
1000) אליעזר אלחנן

- 1954/55 מטעי יפעת בע"מ נ' יוסף אלחנן [פורסם בתקדין]

עתירה לצו על תנאי

בקשה לצו ביניים

ב"כ העותרים: ד"ר ש' לוין, ד' אלחנן

ב"כ המשיבים: ד' לוי, ש' שרון

פסק דין

העותרים הם בעלי מטעים בגוש 10045 חלקה 1 ליד מושב בית יצחק. הם עותרים נגד החלטת המשיבים להקים מחנה צבאי בשטח הסמוך למטעיהם. לטענתם, המחנה יפגע בפרנסתם ויגרום נזק בלתי הפיך.

המשיבים טוענים כי השטח נבחר לאחר בדיקה מעמיקה, וכי אין חלופה סבירה אחרת. עוד טוענים הם כי העתירה הוגשה באיחור ניכר, שכן ההחלטה על הקמת המחנה התקבלה כבר בשנת 1952.

לאחר שמיעת הצדדים ועיון בחומר, הגעתי למסקנה כי דין העתירה להידחות. אין מחלוקת כי השטח נבחר לאחר בדיקה, וכי העותרים ידעו על כוונת המשיבים זה זמן רב. בנסיבות אלה, לא הוכח כי קיים עיוות דין המצדיק התערבות בית המשפט.

העתירה נדחית. העותרים ישלמו למשיבים הוצאות בסך 500 לירות.

ניתן היום, כ"ג באייר תשי"ד (15 במאי 1954).

ש' אלחנן, שופט

ד' לוי, שופט

י' אלחנן, שופט

ברשותך אתמול הגעתי לבעיית ההשכרות ובעיית
הנשירה, ומסרתי לכם מספרים. ובידי מספרים מספרים יפים: א.
מספרים המשווים את מספר התלמידים בכתות בשנת תשי"ג לעומת
מספר התלמידים בתשי"ד, ומספרים אלה מראים שההשכרות בכיתות
א' וב' בשנת תשי"ג לעומת תשי"ד מגיעה ל-9600 ילדים והנשירה
ל-19.443 ילדים. גם כאשר השוויתי את תשי"ב לשנת תשי"ג, עמדתי
על השכרות של 5063 ילדים ועל נשירה של 9846 ילדים, אבל כאשר
השוויתי את אוכלוסיה לפי דרגות הכיתות למספר התלמידים
שמצאים אצלנו בתשי"ד, הרי הנשירה היתה 26.040.

באים אנשי משרד החנוך ואומרים, כי
המספרים שנתפרסמו בדברי ההסבר לתקציב הם מספרים קדומים,
ולהם מספרים אחרונים ביד, וכאשר השוויתי מספרים אלה,
הרי ההפרש הוא בשנת אפס - התוספו - לפי דבריהם - 3400
תלמידים; אם כן, הנשירה בהשוואת הכיתות היא לא 19 אלף כי
אם 16 אלף, או לא 26 אלף כי אם 23 אלף.

אולם לא זה הקובע. קובע שגם בסטטיסטיקה
של הממשלה, וגם בסיר שעובד על ידי ד"ר שמלץ, לגבי תשי"ג
כתוב במפורש שיש נשירה, זו אמליה אחרות - זה בצוע חוק
חנוך חובה. בגן הילדים אינם מהקריה כעשרים אלף ילדים,
בשני הגילים; בבי"ס היסודי 15 אלף אינם, ואם אנו מוסיפים
לכך את התסמכים שהיו לפני הועדה הבינמשרדית למחקר מצב
הנער, יאנו עומדים על מספרים מחרידים, המגיעים לכך,
שמתוך הילדים מגיל 14 עד 18, שמספרם הכולל הוא 92.740,
נמצאים בבי"ס לסיניהם רק 38 אחוז ו-52 אחוז אי אפשר
להביח עליהם יד.

אולם לא אנו נדבר רק על בעיית
ההשכרות, הרי ההשכרות בכיתה עולה לנו ההופן מצומצם
מאד כמליון לירות. כמה עולה לנו הנשירה, אני חפצה שתחי
תראו משני התקציבים יחסונחיה לפניכם, שפרטים עליהם אוכל
למסור לכם בקיצור. יש לנו תקציב משטרה, ובתקציב זה
מופיע מספר הפשעים - 27.590, בהם החלק של עבריינים
צעירים מגיל 16-6 היה 3470. ואם אתם תביאו בחשבון
שהחזקת אסיר עולה 1,300 ל"י, הרי תעשו את החשבון
כמה אנו מבזבזים מאותה קופה, שיכולה לשרת באופן
קונסטרוקטיבי את טיפוח - אני חפצה להשתמש בבטוי חריף
זה - העבריינות והעזובה בארצנו, כי איננו עומדים
על הסיבות והמסיבות שמביאים אותנו לעבריינות זו.

ואם אנו באים היום, אחרי שאנו דנים
בענייני החנוך מכלי אותו מתח שהיתה אצלנו ב- 4 שנים,
הרי היינו חייבים להביא בחשבון את כל הדברים האלה ולתקן
את המעות.כאשר אנו מדברים על תקציב החנוך היסודי
שמגיע ל-82 אחוז מכלל תקצינו, אנו צריכים לשמול את
עצמנו, איך אנו מוציאים אותו, אם אנו מוציאים אותו
בחלקו הגדול למראית עיין מכלי לקלוא למטרה, והשופן
קונקרטי אני מתכוונת לכך שאנו שולחים למקומות מורים
לתי מתאימים, מורים שלא רק שאין בכוחם לחזק וללמד
את הילדים, אלא מורים שמבריחים את הילדים מבי"ס.
ובשנה החמישית לחוק לימוד חובה לא הבאנו אותה תכנית

שתרמה לפנינו דרך איך לתקן את הדברים האלה.

ואני אומרת עוד דבר בגלוי וגם אתם חייבים:
סוף סוף כבר יודעים, אותה עבודה לארץ היא אינה
מסוגלת - וזאת יודעים היטב מצרי הצמרת במערב- אינה
מסוגלת לקלוט את תכנית הלמודים כ י שהיתה עד היום.
הרי במעברות, מיום שלא היה לנו כסף, הסתפקנו בשלושה
שעורים ליום. האם לא יכולנו לכנות את כל עבודתנו מחדש
עד היום?

אנו חיסלנו את מגן כתור חטיבה.
כל בשתעטע בדברים שלנו לנו 29 אלף ילדים בגן. כל החבוק
אמר, שכפי הנראה אכר הלימוד לא פגע בגיל הגן, הוא לא
פגע אולי הגיל 5 המידה מחרידה, אבל הגיל 3-4 הוא פגע,
כי משחה אינה יכולה לשלם את שכר הלימוד המגיל 3 ילדים,
אחד כבי"ס עממי- אמר החבוק הוא חייבים אבל האגרות הן
גבוהות- ילד גוטן הבי"ס תיכוני וגוסס. לכן לשלם בעד
ילד קטן ן 4 בגיל הגן.

אם כן, המעברות והמקומות שלה הייבו
צריכים לקיים בתי ילדים, והוא הייבו צריכים לקלוט את
הילדים גם על כיתות ב"ה ובצורה זו לא נע מהמערות, כי
כיתות אלו היו מסיעות מכינה לבי"ס, וגם כיתות לילדים
סיוחדים ומספרם הוא קטן מאד, אך הוא מפריעים לכיתה
ומבריחים את יתר הילדים מבי"ס.

מה המסקנה מכל הדברים האלה? המסקנה
ברורה - מבחינה תקציבית לא נוכל להמשיך לפי הסיגרה בפי
שהמשכנו. ברור שמחצית השנה הזאת תלך לפי התקציב הישן,
אבל לגבי התקציב הבא צריכה ועדת הכספים להתמס בכספים
בצורה יותר קונסטרוקטיבית.

קימוץ אפשר להשיג בסעיף אחד, וזה
תלוי בכם, חברי ועדת הכספים, אם תעמידו את הכספים
הדרושים מתקציב הריתוח כדי ברוב ראשונה לבנות את בי"ס
העיזוריים ולהפטר מהכתות הקטנות. זה סמון קימוץ.
יש עוד דבר אחד שאנו צריכים לקמץ בו, ובוכל להשתמש בו
במקום קונסטרוקטיבי יותר, וזה ענין המורים הפסולים.
כל החבוק אמר התטול מקומתם ב-892 מורים, ומרכז המורים
הסכים. פירוש הדבר, שעל שלא היה ויכוח. כמה מליונים
עלו לנו מורים שלא וכה אית התועלת מהם? ואני שואלת:
אם עשינו את הדבר בצורה כזאת, האם לא כדאי היה שבעה
שנים מדברים על תכנית הלמודים, לבנות את בי"ס השלה
המושבי העולים ועבירו הילדים שלא עברו את המכינות,
בעיגל הילדים שלא ווכשרו בתכנית לסודים אחרת, כך שהמורה
שם לא יתן את 30 השעות, כי אם יעבוד אתם מדרין שיוכל
לתת אותם, לקדם אותם, ולקמץ על ידי כך מאות רבות
של מורים, ולהוציא על ידי כך את המורים הפסולים ולהכניס
מורים טובים יותר.

גם פה צפון לתקציב קימוץ

הכס לם ההלה בסופן קונסטרוקטיבי ליורה שלמה של דהדיה
מחרים.

מיבני יכולה להיות שותפת לשר
החבוך כשיר הוא אומר שתקציב החבוך הוא 30 מליון לירות.
ואמי ו 30 מליון לירות תקציב מסשלה, ואם הרבה יותר
גדול. תקציבי משרדים זורי סכומים סכומדים, מגיעים
- ב י תק יב החינוך והלי תקציב ם שרה - לעוד 4 מליון
לירות, ואלו ים תצרכו גם את תקציב **התרבות** והשיכון של
ס רד החינוך והתרבות, גם הם יגשו מליוני סכומדי סמך,
וכאן מבי אתה **ושואלת:** מה מיבנו יכולי לעשות לטובת שורה שלמה
של דהדרים, כמו למשל: תקציב הגדנ"ע תקציב הסיחון עם
התקציב של רי"ס יסודיים והשיבון משליש מעבדות וביטוחי
עולים, ולבסוף את כספים כדי לסבות רי"ס לירוש שלם, ולת
שם את הסוגים לגדנ"ע?

אכם לם הייבו הריכים
לבצל את הסכומי הגדולים סהד מתקציב החקלאות לחינוך
חקלאי, הדרך לבו טוב, כדי לאפשר את הילדים בי"ס
לאהוב את העבודה, ולאכצם אחר כך לבי"ס חקלאי. הרי עצם
הדבר הוא **סוציאלים** לבי"ס שיש אתם 700 תקומות ריקים
200 אלף לירות למנה כתמיכה, מעידה בפני עצמה.

מבי חושבת, שועדת הכספים
סור לה שתעשה מלאכתה בשר שיגרתי העבירי אלה; היא
מוכרחה להכנס לפרי ולמניט ולתקן את הדברים.

לי עוד הערה אחת, שועדת
הכספים הריכה לשים לב אל הכמות ההזנות, והוא הערת תקציב
ההזנה לבי"ס יסודיים. מבו אחרי הסגרה זו, ל י
סטטיסטיקה עלומה עוד, תקציב ל-27 אלף ילדים. התקציב
מגיע ל-840 אלף לירות, וכדי להקיף את הילדים האלה, חסרים
לכל הפחות 200 אלף לירות. תקציבים אלה הריכים להסצם
בתוך אותה רקונסטרוקציה שעלי דיברתי, כדי שילדים אלה
יוכלו לקבל את סעודותיהם בבי"ס. דבר זה יהיה לם רק
לברכה לילדי הכיר, אחיי, על זיתים ופת לאם צרה, אלא
יהיו כאנוף גדול להרמת התעניינות ההורי בבי"ס. זה
לגבי החנוך היסודי.

לגבי החנוך התיכוני, אין
לי מה **להגיד**, אלא זאת אבו הריכים לזכור, כי ילד בבי"ס
תיכוני עולה 2110; תמיכה לילד שלומד בבי"ס מקצועיים
מגיע ל-220 לירות, והחזקת ילד בבי"ס חקלאי מסלהי עולה
כיום 1100 לירות. מהחזקת ילד בבי"ס תיכוני ב-25 לירות.
יש דיספרופורציה עצומה בעניין זה.

בתקציבים המונחים למבינו,
אנו יכולים למצוע סכומים מכוונים אחד - כמו כן, בדעת
הדברים בצורה אחרת - למתן סטיפנדיות לבי"ס תיכוניים.

אשר לחינוך הגבוה, מבי
חפצה לומר, כי החנוך זה קבלנו תקציבים, תקציבים מכוונים
מאד. מיבני חפצה בועדה זו לדבר על ערך החנוך הגבוה.
אנו יודעים זאת - תח לעיסוקים כלכליה ורוחניה. אבל כאשר
אינבו יכולים להעד את הברות, לא יעלה על הדעת שנוכל
לתת את החנוך הגבוה חנם אין כסף. אמנם על ידי מתן

ערלת תכסיסים
מעלה תשי"ד(23.3.54)

לפני-כן רשמה מצ.

ועדת הכספים
23.3.54

עד.

תקציב משרד החינוך והתרבות

<u>ש. פרחיק:</u> התקציב להבטלת הלשון שינו מתניים לכישלות, אבל לי אבוא לדרוש היום שלילו פרוטה נוספת לתקציב, כי עד הנה לא עיבדנו את שיטת העבודה ולי הגענו לכלל כליון שיביאו את הנשים ללימוד העברית. לע ו את מה שעשינו בשולי המודעות יהיה בזבוז כסף ללא תועלת. הער מבחיח הגיע שוקה להבטלת הלשון, שוקה שתחייב אותנו להשתמש בתקציבים רחבים, גז שהיה אני טן הראשונים ליתגעד הבטלת הסעיף.

<u>מר ריבטן:</u> חבר-הכנסת יזליבג ביקש הסבר בקשר עם פעל הבחינות, והוא שאל מי מה גדל הסרום בזרה ניכרת. למעשה השתתפותה של המשלה בהוצאה זו לי גדלה בהרבה; מה שגדל הוא היקף הפעולה כולה. מספר התלמידים הניגשים לבחינות המונות לחוגיהן גדל בחידה ניכרת, ביחוד של אלה הנבחנים בחינות אכסטרניות, ויחד ע זה גדל היקף הפעולה וגם ההוצאות. כל הנבחנים, פרט לאלה הלוקחים חלק במפעל המיפנדיות למסיימי בתי-ספר יסודיים, משלמים עבור הבחינות.

דובר כאן על עליה בהוצאות אדמיניסטרטיביות. אני מניח שיש כאן התרשמות ממספר ללא בדיקה. אם נבדוק את הוצאות האדמיניסטרציה של 1953/54 לאלה של 1954/55 ניווכח, כי בהצעת התקציב הנוכחית זה מסתכם בסך-הכל ב- 883,000 ל"י לעומת סכום של קרוב ל- 700,000 ל"י בשנת 53/54. העליה היא כאן בשיעור של 200,000 ל"י, והיא נגרמה על-ידי ההתייקרות. אם מיוחס רק לה המספרים מקבלים תמונה לא נכונה, כיוון שבתקציב 1953/54 לא נכללו הוצאות האדמיניסטרציה של המחלקה לתזונה, שהיא הועברה אלינו לאחר שיבור התקציב; לא נכללו ההוצאות האדמיניסטרטיביות של הגדנ"ע, שהיה קודם ברשות משרד הבטחון, ולא נכללו ההוצאות האדמיניסטרטיביות של 6 לשכות אזוריות שמשרד החינוך והתרבות הקים להקלת העבודה.

חבר-הכנסת גביאוסקי קבל על קיפוחה של היהדות הדתית בתקציב התרבות. אם רוצים לעשות הוצאה כזו, אין צורך להשוות את תקציב המחלקה לתרבות תורנית עם התקציב הכולל לתרבות, אלא לדרוש הספציפיים המקבילים לאותה הוצאה. האם מהסעיף "הענקות ליהדות", שהוא סעיף הוצאה כללי בתרבות, אין נהנים יהודי דתיים? אוכל להצביע על יהודיים דתיים שמקבלים מקרן זו. האם אין הם נהנים מסעיף "פרסי ישראל"? הוא הדין לגבי מקהלות, תזמורות ועוד מפעלים, ואפילו "הגימה" או התיאטרון הקאמרי הם מוסדות תרבות שחבר-הכנסת גביאוסקי מעונין בהם לא פחות מאשר מעונינים בהם חברי-הכנסת אחרים. אם רוצים להשוות, צריך לראות את תקציבה של המחלקה לתרבות תורנית בהקבלה לתקציב של המחלקה להבטלת הלשון, למשל.

רצוני ליידע כי לא נכון הוא תקציב המחלקה לתרבות תורנית לא גדל. אם בשנת 1953/54 היה התקציב - 125,000 ל"י, והקוצב המוצע

הון 139,000 ל"י, הרי י הגדלה ב- 14,000 ל"י, היינו ב- 10%. וזאת לעומת ו ומר תוספת בתקציב התרבות כולו, או בהוסי ל לי כלו המוקה להבטלת הליון.

חבר-הכנסת גבידו סקי קבל המיוחד על מעין אחד, עליו ני ר ה לתת החבר. בתקציב של משרד היה מעיף בתקי ב המוקה לתרבות שנקרא "כיתות תלמודיות כהכנה ליי יבות", והמטרה לימרה זו היה 10,000 ל"י. חעיף זה ל הוכנס להי עת התקי ב הנוכחית, ואני רו ה כי חברי ועדת הכספי ידעו את הסיבה לכך. מה נע ה ו וסף זה ל כיתות ההכנה ליי יבות? למע ה לקחנו מבתי-ספר קיימים, מבתי-ספר ימודיים - שיר השנת הלימודים תשי"ג היו בו יות זר "המזרחי" או "אגודת ישראל", ונתנו להם שפ רות, מימון תקי ב זה, ללמד תלמוד והחגרת ב תי-הספר היסודיים, כתוספת לתכנית הלי ודים הקיימת. אם כך, אינני או ב יהיה מוצדק הדבר ליטול מציבור אחד, מבתי-ספר שונים, שפ רו יות להוסיף להם מלגה או חקלאות נוסף לתכנית הלימודים הקיימת. על-ידי כך נערער את תכנית הלימודי ה יסודית, ואינני סבור כי זה **עסרי**.לם יתקן כי יסתמכו בכספי תרבות לצרכי חינוך, בעוד שהדבר לא מוצדק ואינו מסומן בשום ברור בתקי ב. ם רוצים ללמד תלמוד - זה יריך להיות במסגרת החינוך היסודי, ולם במסגרת המוקה לתרבות.

חבר-הכנסת לידן ביקש לקבל הסבר נוגע למדר ה ל יור. קיימות שלוש מדרשות ל יור, למוסיקה ולמלי כת-יד, והן נתמכות על-ידי משרד החינוך. ההיעה היא לאחד את לוש המוסדות הללו, ויהו יהיו גם להם נתמכים על-ידי משרד החינוך.

בק ר למכוני ה יימולוגים, הרי במוסדות אלה מה ידים סורים, ומטעם כך הם נכללו בנפרד בתקי ב של "הישרת עורים". מוסדות תרבות מסוג של "בית גורדון" או "בית יעקוביץ" מקבלים תמיכה מתמנו, וגל הם נכללים במסגרת המעיף "מוסדות תרבות ומחנות".

עיר לבתי-ספר תכוניים, חבר-הכנסת גורי שאל בעניין הפנסיה. קודם כל, התמיכה המיועדת לבתי-הספר התיכוניים, ט רה היא קטנה, מתחלקת לכמה דורי, ובר ורי ונה כסיוע להגבה מיוד, לטיפורים, לחפריה, ולימור דברים שאין המוסד התיכוני יכול להגיע אליהם מההכנסות הרגילות של עכר לימוד, וגם לפנסיה.

לפי הסי ג הקיים יין המשלה מוחפה בקופת הפנסיה למורי בתי-הספר התיכוניים, אול היא השתתפה כעת בסכום של 20,000 ל"י לכיסוי הגרעון ההיסטורי שבקופה. הסכום הון 20,000 ל"י ל נה ל-25 שנה החל משנת תש"י, וזאת בעור 17 או 16 ו טדות ההשתנים הכלולים בקופה. לגבי המוסדות האחרים יש תביעה מצדם לכלול אותם בקופה. לם יכולנו להתחייב למם להם את אלה, אלא אם יבוא הסדר מיד לכיסוי יותר מוגדל של ההשתתפות.

ועדת החמשים
23.3.54

עד.

תקציב משרד החינוך והתרבות

מר י. גוטרי: פירוש הדבר כי העוד עיר שניה בעמוד בשורתו מאב שהיה קיים בשנת תש"י.

מר שריב: למעשה קיימת קרן פנסיה לכל המורים בממשלה שינה מהווה בה גורם. 16 מוחדות שלה אופייניה רגוף מיוחד, ורק לגבי מוסדות שלה קיימת קרן פנסיה שמשתתפים בה המורים, בעלי המוחדות וה ממשלה.

קופת הפנסיה למורי בתי-הספר העממיים קיימת משנת תרע"ט, והיא הוקמה על בסיס של שותפות בין הועד הלאומי והמורים. הקופה קיימת ובהנהלה שלה מסתייעים על-ידי המורים והממשלה. בתי-הספר העיבוריים הם מוסדות **פרטיים**, ומוריהם יסדו לעצמם קרן פנסיה מיוחדת. נערך חשבון אקטוארי ונתברר כי בקופה יש גרעון העולה כדי 1,400,000 ל"י. אז נעשה הסכם כי גרעון זה יכוסה על-ידי שלושה גורמים: 1/3 המורים; 1/3 בעלי המוסדות ו- 1/3 על-ידי הממשלה. הממשלה תתן את חלקה במשך 25 שנה, 20,000 ל"י בכל שנה.

מר רבינזון: אחד לבתי-ספר של יהדות ישראל, הרי בשנת תש"ג היו 107 מוסדות שנמנו עם זרם יהדות ישראל. מהם שרו על-ידי שר החינוך במוסדות מורים, לתי מעיף 32 של חוק חינוך חובה, 69 מוסדות, שמספר התלמידים בהם הוא 14,000. המוסדות האחרים לא שרו, ופירושו של דבר שהם מפעילים להיות מוסדות מילכתיים דתיים, וביתנו על כך הודאות ברורות.

לגבי המוסדות הקיימים, אנו נוהגים כך: התקציב שלהם מוגש על-ידי לפי אותו פרינציפ שמתאשר תקציב של כל בית-ספר ממלכתי, לפי תכנית יסודית המחייבת את בתי-הספר הממלכתיים, שלגבי שם אינגנו מטתפים במשכורות המורים במלואן, שלגבי רק ב- 60% מן המשכורות, לפי אותה דרגה הנהוגה בבתי-הספר האחרים. את ה- 40% הנותרים מכסים גורמים אחרים, ומותר להם לגבות שכר לימוד.

ע. פרסיץ: בבתי-ספר שלו מלמדות מורות, והן מסתפקות באותם 60%.

מר רימון: בשנת הלימודים תש"ג עלתה לנו משכורת המורים של זרם יהדות ישראל ב- 850,000 ל"י לשנה. השנה - ויש לקוות בחשבון את השינויים באינדקס ואת שינוי הדירוג במשכורת המורים - נצטרך לשלם 600,000 ל"י (60% משכורת).

ויש לשלם גם את הקצבה הרווחית ב- 200,000 ל"י.

יו"ר הוועדה שאל מה בקשר עם הגידול המצטבר בתקציב החינוך. בדברי ההסבר נאמר כי הסכום עבור משכורות המורים מבוסס על המשרות הקיימות למעשה, ועל תוספת של שתי שעות הוראה החל משנת הלימודים תשט"ו. בחישוב זה של התקציב אין כל סכום עבור הגידול המצטבר בשנת תשט"ו, ובדברי ההסבר נאמר כי ההפרש הזה יכוסה מהרזרבה הכללית.

ש. פרסיץ: רצוני לציין כי גרעון גדול צפוי לנו בתקציב של בתי-הספר המוכרים של אגודת ישראל, בניגוד לדברים שנשמעו כאן על ה"רווח" שכאילו יהיה לממשלה מכך. ידוע הדבר כי מאז ביטלנו את הזרמים בחינוך גדל מספר התלמידים בבתי-הספר ב- 11,000 ילד, ולא הרגשנו כי באו אל קרבנו, ואף המעטנו ב- 284 כיתות. פה מופיע סכום של 650,000 ל"י עבור 14,000 ילד שהיו יכולים להיכלל בכיתות הקיימות של בתי-הספר המלכתיים הדתיים הקיימים. כיוון שבתי-הספר של אגודת ישראל קיימים רק במקומות בהם יש בתי-ספר ממלכתיים דתיים, קיימת התחרות בין שני בתי-ספר אלה, ואנו נותנים להם כאילו פרס עבור ההתחרות.

ההסכם בין הממשלה ואגודת ישראל היה לשנה אחת. עלינו לבטל הסכם זה, כי הוא גורם לבזבוז כספי המדינה, וגם מפני שאגודת ישראל לא עמדה בהתחייבותה, והיא ממשיכה לנהל מגביות נפרדות בארצות חוץ.

אני מציעה למחוק מהתקציב את הסכום שנועד לבתי-הספר המוכרים של אגודת ישראל, ולהביא בעקבות זה הצעת תיקון לחוק חינוך חובה.

היו"ר י. בורג: כדי להגשים הצעה זו יש צורך בשלבי הכנה, ויש לזכור כי אנו עומדים מחר להצביע על התקציב.

ש. פרסיץ: אפשר להעביר סכום זה לרזרבה, ולהחליט בפני הממשלה לדון בדבר.

מר שריד: יש חילוקי-דעות בינינו לגין חברת-הכנסת פרסיץ בנוגע להערכת המספרים של ההישארות והנשירה. אי-אפשר לדבר על נשירה, אם המספר האבסולוטי של השנה גדל לעומת השנה הקודמת. השאלה היא רק, אם הגידול הזה של השנה הוא גידול שצריך היה להיות לפי מספרים אלה או לא.

בשנה שעברה היו לנו 200,000 ילד בבתי-הספר, כולל בתי-ספר של אגודת ישראל. מספר התלמידים מסייעי כיתות ח' היה - 12,000; זאת אומרת מ משנת תשי"ג לשנת תשי"ד עברו 188,000 ילד. מספר הילדים שהיו צריכים להיכנס השנה לכיתות א' הוא - 32,000, פירושו של דבר כי השנה צריכים להיות בבתי-הספר - 220,000 תלמיד.

הסטטיסטיקה לסוף פברואר מראים כי כיום לומדים בבתי־הספר, כולל בתי־ספר של אגודת ישראל - 216,000 תלמיד. ואם כך הדבר, הרי שאין לדבר על נטירה, ומה עוד שאנו יודעים היכן נמצאים אותם 4,000 הילדים שאינם בבתי־הספר שלנו. קודם כל, יש "מוסדות פטור" של חדרים ויסיבות, בהם לומדים ילדים בגיל חינוך חובה; ישנם כמה מאות ילדים הלומדים בבתי־הספר של המיסיון, ויש עוד כ- 1,400 ילד הלומדים בבתי־ספר של אגודת ישראל שאינם מוכרים, ואנו חושבים כי הם לומדים שם באופן בלתי חוקי.

אני יודע לכן כי מטנת תש"ג ל־תש"ד לא היתה נטירה. יתכן שאד כי היתה נטירה כוללת, אשר נצטברה במשך שנים, וזאת אפשר לברר אם נעשה חישוב של מספר שנים, לא לפי אוכלוסיית התלמידים כי אם לפי אוכלוסיית הילדים בארץ. חשבון כזה יכול להראות לנו שיש נטירה.

אוכלוסיית הילדים בגיל 13 - 6 היא בת 215,000 ילד; מספר מסיימי כיתות ח' - 22,000 ילד; מספר הנכנסים לכיתות א' - 34,000 ילד, זאת אומרת כי צריכים להיות לנו 227,000 ילדים בבתי־הספר. אם לומדים כיום רק 220,000 ילד, הרי שחסרים לנו 7,000, לפי הריסום של אוכלוסיית הילדים. (אגב, סטטיסטיקה זו נערכה ב־30.6.53). יש להניח, כי בין ה"יורדים" היה גם מספר רב של ילדים, אולם אין ספק כי במשך השנים היתה נטירה, אבל לא בממדים שדיברו עליה כאן.

בקשר לשאלתו של חבר־הכנסת ציזלינג על הרשימה של 19,000 ילד, רצוני להצביע כאן על בעיה אחת אשר החריפה מאד בשנים האחרונות - בעיית ההיאחזות. בעיה זו אינה יורדת מסדר־היום של הרבה ארגזות, וגם אצלנו מתחבטים בה רבות. בעיה זו החריפה אצלנו בשנים האחרונות, כיוון שנוצר מצב בלתי יציב בסיון הכיתות, והדביקו פתקים על שם הכיתה, מבלי שהדבר יבטא משהו. ילדים בני 14־12, שלא ידעו קרא וכתוב, הכניסו לכיתה א', וכך יצאו יחדו בכיתה א' ילדים בני 5 - 6 עם ילדים בני 13. תוך השנה נוכחו לדעת שמצב זה אינו בריא, והוציאו את המבוגרים מכיתות א'. הבעיה קיימת, ובה דנים מורים ומפקחים, אם לסדן את הכיתה לפי גיל הילדים או לפי רמת ידיעותיהם. אני חייב לציין כי המצב בשטח זה הולך ונעשה יותר סטבילי.

במפקד האחרון נערכה גם סטטיסטיקה של ההיאחזות, ואני מניח כי בעוד שנה שבועות יתפרסמו המספרים ונדע כמה תלמידים נשארו בכיתות. בעיית ההיאחזות קיימת, והיא עולה בסופו של דבר כסף לחינוך. ההיאחזות גם גורמת לנטירה. ישנה החלטה להעמיד את השאלה לבירור ולחפש לה פתרון מבחינה פדגוגית. השנה הנהגנו תיקון חשוב, ביטלנו את בחינות המעבר מכיתה לכיתה, ודבר זה יפחית את מספר הנשארים מכיתות.

בערים עובדים - לפני שנה למדו בבתי־ספר לבערים עובדים כ- 11,000 תלמיד. גלי ספק שהמספר הזה אינו מלא מבחינת הפוטנציאל שישנו, ויש הרבה בערים ובערות שאינם מגיעים לבתי־ספר אלה. השאלה היא כפולה: כיצד להבטיח שאותם 11,000 הילדים ילמדו באופן סדיר, וכיצד להביא בערים נוספים לספסל הלימודים. בענין זה יש קשיים גדולים, אבל נעשים מאמצים לפתוח בתי־ספר נוספים ולהביא תלמידים נוספים אליהם. השנה מקפידים יותר, ואין פותחים בית־ספר במקום שאין סיכויים שילדים יבקרו שם.

ועדת הכספים
23.3.54

אד.

אשר לבעיית הפיקוח, אותה הזכיר חבר־הכנסת ציזלינג, הרי יש מטרה וחצי של טפקחים, יש מנהל מדור או שוראי לענין בקרב הנהלת החינוך היסודי, ויש עוד 3 מוריק־מדריכים.

חבר־הכנסת ציזלינג ביקש מספרים על המורים המקצועיים. אני מצטער שלא יכולתי לרכז את המספרים ביום אחד, אולם אני יכול לציין כי בבתי־הספר המקצועיים הסיוחדים בהם לומדים 3,600 תלמיד מלמדים 304 מורים, ומספר הכיתות הוא - 234.

חבר־הכנסת לוז שאל על הטעיף "הטעת תלמידים". במספר מקומות קיימים בתי־ספר אזוריים - ואנו בדרך־כלל שואפים להרחיב מפעל זה - ויש צורך להסיע לשם את התלמידים. במידה שהמדובר על בתי־ספר מוחזקים, הרי הוצאות הנסיעה של התלמידים הן על־חשבוננו.

נאמר כאן כי הסכום המופיע בטעיף "ציוד ללימודי הטבע" הוא פעוט. בכון שסכום של 17,000 ל"י למדינה זו הוא קטן, אולם בדרך־כלל אפשר לומר על כל סכום שמופיע בטעיפי תקציב החינוך שהוא קטן, כי אלה הם מן הדברים שאין להם שיעור, ואין סוף להשקעות. הסכום המופיע בטעיף זה הוא טעין "תקציב מנוף", כי הוא משמש התחלה ועידוד להשקעות נוספות. בתי־הספר בישראל מוציאים על ציוד לטבע, לפי הערכתי, פי חמשים מהסכום המופיע כאן.

אשר לבני ילדים - אנו מאמינים כי בני הילדים יתקיימו בשנת הכספים הזו, ממוך שיתוף של שלושה גורמים אשר קיימו אותם השנה: הסוכנות, ההורים והממשלה. הורי הילדים בישובי עולים אינם משתלמים כל שכר לימוד, וגם במעברות פתחנו השנה את הגנים ללא כל השתתפות מצד ההורים. בערים - יש הוריב שהם משוחררים לגמרי ויש אחרים המשלמים סכום סמלי. יש הורים המערערים על גובה שכר הלימוד שנקבע להם ואנו עורכים חקירה בנדון.

בעיית המורים היא אינוכית ולא תקציבית. אין ספק כי בתקציב זה, ואולי גם בתקציב יותר דל, אפשר היה לקיים חינוך טוב - לו היו לנו מורים הראויים לתפקידם. בענין זה אין חילוקי־דעות. יש מאות מורים שאינם מתאימים לתפקיד, למרות שבעטו מאמצים לתת להם אפשרות של השתלמות. הדבר המצער ביותר הוא, שהחלוקה אינה צודקת ורוב המורים הבלתי־מוסמכים התרכזו בישובי העולים. במעברות המצב יותר טוב, כי הן סמוכות לערים. הבעיה חמורה ביותר במושבי עולים ובכפרים.

מצבה אינו נותן לנו מנוח, והתחלנו בפעולה - יחד עם מרכז המורים - לנסות להשפיע על המורים שיתנדבו וילכו למקומות אלה. אינבו מאמינים בחוק ריתוק, שיחייב את המורים בלבד; חוק ריתוק כולל, לאורך כל החזית, שיעמיד כל אדם במקומו ובמקצועו, יכול לכלול גם את המורים. לא נוכל לבצע חוק ריתוק שיחייב את המורים בלבד. מצד שני, איננו רוצים שהמורה ירצה עצמו באילו נשלח לארץ גזירה, ולכן אנו עושים את כל המאמצים כדי להניע את המורים להתנדבות. אם מאמצינו בכיוון זה לא ישאו פרי, נשתדל לכפות, אולם הליכה מתוך כפיה אינה לכובת העניין.

ועדת הכספים
23.3.54

אד.

אנו מתחבטים גם בשאלה: את מי לשלוח לקונטות אלה, דווקים או בעלי משפחה. מסתבר כי יש לנו מורות רווקות, כי מורים רווקים אין, ולשלוח נערה בת 20 יחידה לכפר, ש אין לה עם מי להחליף מלה, בתנאים איומים מבחינה חברתית - זה אינו דבר פשוט. אם לשלוח בעלי משפחות מתעוררת מיד בעיית השיכון וחינוך הילדים וכדומה. יש בעיות בלי קץ ובלי גבול, ואנו עושים מאמץ להביא למקום לפחות מורה אחד ותיק. לו היה בכל מקום רק מורה אחד בעל דמה פדגוגית מתאימה, הוא היה מעלה את רמתם של המורים הנמצאים באותו מקום. הגברנו את הפעולה בשטח זה, אולם איני יכול לומר עדיין מה תהיינה התוצאות. רצינו ואנו רוצים להיעזר בנדון בצבא, ולהגיע לידי הסדר כי יטלחו את המורות החיובות גיוס לבתי-ספר אלה, מעין נח"ל להצלת הילדים בישובי העולים. אנו חושבי כי זהו עניין בשחובי ממדרגה ראשונה. התחיל גישוש של משא ומתן בין תנועת המושבים ושלטונות הצבא, אולם התשובה היתה שלילית.

הנסיון של פיקוח מחוזי הוא, לדעתי, נסיון אשר הצליח, והמגמה היא להרחיב מדי פעם בפעם את תחומי סמכויותיו של פיקוח זה. אנו עושים זאת בזהירות: קודם כל יש לבצר ולשכלל את המנגנון, כדי שיוכל לבצע והלאה ציא לפועל את סמכויותיו, וידוע לכם כי קיים מחסור בכוח אדם מתאים. אנו מרחיבים את סמכויותיהם של הלשכות המחוזיות, ומאמינים כי על-ידי כך יפורק ריכוז-היתר שהיה קיים עד כה.

בעניין חלוקת הריהוט והציוד חל שינוי, והמפקח המחוזי הוא אשר דואג לכך. גם בשאלה זו שרם הגענו לפתרון סניח את הדעת. יש מספר הצעות, וביניהן הצעה לפרק את המחסן המרכזי ולהקים מחסן קטן ליד כל משרד מחוזי.

האם סכום של 50,000 ל"י להגדלת כוח הקליטה של הכיתות הוא מספיק? בוודאי שסכום זה אינו מספיק; הוא יספיק כדי לעשות בדק בית, כדי לפרק או להקים מחיצות, אבל לא נוכל באמצעותו להקים אף מבנה אחד נוסף. זהו נסיון ראשון בשטח זה, ואם נצליח להוציא כסף זה ביעילות, נפתח פתח לתקציבים מוגדלים לקראת השנים הבאות.

יו"ר הוועדה שאל אם יש ברשותנו פרטים על העבודות שאנו עומדים לבצע מכספי תקציב הפיתוח. יש לנו חומר, אבל הוא אינו מקיף את כל הארץ. פנינו הסבה לסקומות שקדם העבירו אלינו את הפרטים והודענו, כי כל מקום שלא יסציא את החומר הנדרש עלול להפסיד את חלקו בתקציב הפיתוח.

<u>מר רימון:</u> החומר החלקי שהגיע אלינו מסתכם בתביעות של 15,5 מיליון ל"י

<u>היו"ר י. בובי:</u> אנו נמשיך בדיון לאחר שנשמע את דברי באי-כח האוניברסיטה והטכניון, שאני מקדם אותם בברכה.

ועדת הכספים
23.3.54

אד.

<u>מר אוסי:</u> אוכל לסקור את הציב בקיצור, כי לרוב חברי ועדת הכספים ידועות היטב הבעיות הכספיות של האוניברסיטה.

תביעותינו נוגעות לשלושה שטחים:
א) החזרת הגרעון שהוטל השנה על הסוסדות להשכלה גבוהה בארץ על-ידי משרד החינוך; ב) דרישות בקשר לתקציב השוטף; ג) תביעות בקשר לתקציב הפיתוח.

אין לתביעה הראשונה בדבר החזרת הגרעון, רצוני לנצל הזדמנות זו כדי להודות לוועדת הכספים, לוועדת החינוך וליו"ר שלה הנמצאת עמנו כאן, על הפעולה שנקטו לטובת סוסדנו, ואשר כתוצאה מסנה קיבלנו חזרה 2/3 מהגרעון, ואת ה-1/3 הנותר נקבל כהלוואה מכספי תקציב הפיתוח. לא כאן המקום והזמן לדבר על תקציב הפיתוח, ולכן אתרכז בבעיות התקציב השוטף.

התקציב השוטף של האוניברסיטה לשנה הבאה עולה לסכום של 5,425,000 ל"י. דרישתנו מהממשלה היתה להשתתף ב-50% של התקציב, היינו: בסכום של 2,712,000 ל"י. בהצעת התקציב של הממשלה הופיע סכום של 1,200,000 ל"י. לאן תוליך הצעה זו של הממשלה?

החילוני את שנת התקציב הנוכחית בגרעון צבור של 1,400,000 ל"י, ואנו כבראשה נסיים אותה בגרעון נוסף של 350,000 ל"י. פירושו של דבר כי הגרעון הצבור לסוף שנה זו יהיה 1,800,000 - 1,750,000 ל"י. אם במקום 2,700,000 ל"י - הסכום שנו דורשים מאת הממשלה - נקבל רק 1,200,000 ל"י - הסכום המוצע בהצעת התקציב - יצטבר הגרעון של האוניברסיטה ויגיע לסכום של 3,000,000 ל"י, וזהו דבר שאין בכוחנו לשאתו.

אנו מצדנו מקבלים על עצמנו לעשות כל מאמץ כדי לגייס את המחצית השניה של תקציבנו בסכום של 2,700,000 ל"י. רצוני לציין כי הבאנו לישיבה זו פירוט מלא של התקציב השוטף של האוניברסיטה, סקירה קצרה על מצבה הכספי וגם העתק דרישתנו ממשרד החינוך. חברי הוועדה יכולים לקבל מסמכים אלה לעיון.

<u>היו"ר י. גורי:</u> במרכז ההצעות הסונות שמעלים לפתרון בעיות החינוך הגבוה עומדת שאלת שכר הלימוד. מסום כך ביקשנו מהנהלות האוניברסיטה והטכניון ניתוח מדוקדק על ההרכב הסוציאלי של התלמידים בסוסדותיהם. כלומר: מהו אחוז התלמידים שאינו מתפרנס מעבודתן בשנות הלימודים ובתמך על-ידי ההורים - וכאן יש לקחת בחשבון שיש הורים בעלי יכולת בדרגות שונות. הועלתה גם הצעה ליצור קרן גדולה להלוואות שתוכל לצייד בהלוואות במבאים נוחים ולזמן ארוך את אלה הזקוקים לכך, על-מנת שהלוואות אלו תוחזרנה כאשר הבוסרים יצאו לעבודה.

אני מפנה את השאלה הבאה לבאי-כח האוניברסיטה והטכניון: כיצד הם רואים את בעיית שכר הלימוד באספקט של העבר ובאספקליה של העתיד.

<u>פרופ' אבן-אבי:</u> רצוני להסביר בקצרה מדוע איננו באים בדרישה למשלה להשתתף בתקציבנו בסכום כספי מסויים, אלא בדרישה להשתתף בתקציבי האוניברסיטה ומבטיון ב- 50%.

לאחר נסיון רב ולאחר הרבה חישובים נוכחנו לדעת, כי בתנאי הנוכחיים של הגבלות באיסוף כספים בחוץ-לארץ, הסכום המכסימלי שאנו יכולים להשיג באמצעות איסוף כספים, כולל שכר ליבוד, הוא - 2,600,000 ל"י; הווה אומר: כ- 50% מהתקציב הכולל של האוניברסיטה. ומדוע הסכום אינו יותר גדול? כיוון שקיימות הגבלות רציניות מאד על איסוף הכספים - והדבר הוא מוצדק, לדעתי - ולמעשה בכל הארצות איננו מוסיפים כספים אלא מקבלים אחוזים מה"ול פייר" או מה- י.ג'.י.-אי. ואם כך הוא הדבר, הרי שאיננו יכולים לצפות כל מקור אחר לכיסוי ה-50% הנותרות, אלא המשלה, ורצוני להסביר זאת בכמה מלים.

רצוני כי הדבר יהיה ידוע וברור, כי המצוצע שמקבלת אוניברסיטה בעולם, שאיבה אוניברסיטה פרטית, כתמיכה מהמדינה, הוא - 70% - 60% מתקציבה. באנגליה מגיע אחוז ההשתתפות של המשלה ל-70%; יש מקומות בהם אחוז ההשתתפות הוא 90%, ומקומות אחרים בהם מגיע האחוז ל- 50%. בכל אופן, לא מצאתי עדיין אוניברסיטה, שהיא אוניברסיטה של המדינה, שאינה מקבלת מהמדינה מינימום של 50% מתקציבה. וכאן רצוני להדגיש עובדה נוספת.

הודעתי לראש המשלה, ואני חוזר על כך עתה, שאם לא נקבל מהמשלה את אותם 50% מתקציבנו - אחרי בדיקה מטותפת וספורטת של התקציב- לא נוכל להמשיך להתקיים. שני מוסדות אלה, האוניברסיטה והטכניון, ייאלצו להיסגר. זה אינו איום, אנו לא נסגור אותם, הם ייסגרו מעצמם. הזמן בו היינו מתדפקים על הדלתות ופונים לשר זה או אחר חלף, והאחריות היום נופלת על המשלה, על חברי ועדת הכספים ועל חברי ועדת החינוך; הם הם אשר יחליטו על גורלם של מוסדות אלה. אי-אפשר לדרוש כיום ממוסדות החינוך הגבוה ומנהליהם שילכו לאסוף כספים, אין זה מתפקידם. המדינה צריכה לדעת ולהחליט אם היא רוצה בקיומם של האוניברסיטה והטכניון אם לאו.

התקציב של האוניברסיטה הוא בן 5,5 מיליון ל"י. הוא עבר בדיקה מדוקדקת באוצר, ואני סבין שלא מצאו בו אפשרויות בולטות לקיצוצים. אולי יש אפשרות לצמצם פה ושם ב- 200,000 - 100,000 ל"י, אבל אפילו על כך לא שמעתי. עלינו לדעת כי חינוך גבוה הוא דבר יקר, והוא יקר כיוון שאת המוסדות להשכלה גבוהה אי-אפשר להקפיא; מוסדות אלה חייבים להדביק את ההתקדמות שחלה בעולם המדע, שאם לא כן הם ייסוגו, ולא יעמדו על רמה מתאימה. אנו רוצים כי רופאינו ייהנו מההתקדמות שחלה במדע הרפואה; אנו שואפים לכך שבניינו יקבלו את הטכסיסטום בשדה המדעי בו הם עוסקים - וכל זה מייקר את החינוך. לפני כשנה החליטה האוניברסיטה - לאחר לחץ חזק עליה מצד המשלה וכמה גורמים - לפתוח בית-ספר לרפואת-שנים ומחלקה לרוקחות. בית-ספר זה נכנס עתה לשנתו השניה, וברור שיש להרחיב ולטפח, דיש הוצאות נוספות לאלו הקיימות.

ועדת הכספים
23.3.54
תקציב משרד החינוך

אד.

אנו מגישים לכם תקציב שהוא צנוע מאד ואינו מוגזם, ועליכם להחליט עליו. איננו יכולים להמשיך לשאת בעול, כי הגרעון הגיע לממדים גדולים. אין לנו כל אפשרות להטיל גם הלוואות, ואת המשכורת של החודש הקודם שילמנו לאחר שקיבלנו הלוואה מכספי קרן הפנסיה של "הדסה", הלוואה בריבית של 9%. "אין צבע לטדע" אמר ראש הממשלה לשעבר, ובאמת צבע בטדע פירושו הרס הטדע. בורל החינוך תבוה במדינה נתון בידכם, ועליכם להחליט אם יהיה חינוך גבוה במדינת ישראל או לא.

היו"ר י. גורי: השאלה היא כי סטודנט באוניברסיטה עולה 1,800 ל"י, ובטכניון -1,300 ל"י לשנה. שכר הלימוד מהווה חלק קטן מאד בכלל הוצאה זו, ובעניין זה אנו מפגרים בהרבה אחרי ארצות אחרות. לכן אני סבור שאין כל הצדקה או אפשרות לשאת בעומס כזה, והיה מן הדין והצדק להטיל את העומס הזה על אותם ההוריט היכולים לשאת בעול נוסף. במידה והמדובר על הוריט מחוסרי יכולת או סטודנטים המתפרנסים במשי מעבודתם - יש לחפש לכך פתרון בדרך של מתן הלוואות לזמן מוגבל, על-מנת שהן תוחזרנה לאותה קרן. קרן זו יתכן ותגדל מטקורות נוספים, אפשר יהיה גם להצמיד אליה את קרן הסקיפנדיות ולהפכה למפעל ציבורי גדול, שיוכל לפתור את הבעיה.

פרופ' אבן-אור: לא האוניברסיטה ולא הטכניון הם אשר צריכים להחליט מה יהיה גבהו של שכר-הלימוד, ואם בכלל יש לחייב את הסטודנטים לשלם שכר לימוד. אלו הן שאלות של פוליטיקה-גבוהה של המדינה, והן בעצם קובעות לא רק את גורל החינוך הגבוה, אלא גם גורל המדינה. לכן המדינה היא אשר צריכה להחליט בשאלות אלו. ומה הן האפשרויות?

קודם כל אני מרשה לעצמי לומר, שיש ארצות - ולא רק רוסיה הסובייטית - בהן החינוך הגבוה ניתן חינם. הדבר קיים באמריקה, בצרפת גם בתורכיה, שם סטודנטים הלומדים מקצועות החיוניים למדינה, אינם משלמים שכר לימוד אלא מכסים להם גם את הוצאות המחיה של ארבע שנות לימוד. אינני רוצה להביע דעתי כיצד עלינו לנהוג כאן - ואני חושב שעל המדינה להחליט על כך -אבל ברור הוא ששכר לימוד של 100 ל"י לשנה הוא סכום פעוט בהשוואה ל -1,800 ל"י שתלמיד עולה לנו, ובעתיד עוד יעלה יותר. רצוני רק לציין שבכל האוניברסיטאות בעולם, אפילו בפרטיות בהן שכר הלימוד הוא גבוה מאד, ההכנסה משכר הלימוד מכסה מכסימום של 16% מכלל ההוצאות של האוניברסיטה. שכר הלימוד הנוכחי אצלנו מכסה 6% מכלל ההוצאות, ואפילו אם נגדילו בהרבה הוא עדיין יכסה רק אחוז קטן מההוצאות.

עד לאיזה גובה אפשר להעלות את שכר הלימוד, ומה תהיה ההכנסה בעקבות ההעלאה זו? נניח כי מישהו יחליט להעלותו עד כדי 300 ל"י לשנה. אז 3,000 הסטודנטים הלומדים אצלנו ישלמו 900,000 ל"י. לפי כל החישובים והאינפורמציה על ההרכב הסוציאלי של הסטודנטים, הרי שליש מציבור זה לא יוכל לשלם כלל ועוד שליש יקבל הנחה, זאת אומרת כי הסכום הנקוב לעיל יפחת בהרבה, ולא יעלה על 500,000 ל"י לשנה. אם נטווה אותו עם ההכנסה של שנה זו, ניווכח לדעת כי התוספת לא תעלה על 200,000 ל"י לשנה, ואז נשאלת השאלה: האם לשם כך כדאי המאבק?

ועדת החינוך
23.3.54

עד.

תקציב משרד החינוך והתרבות

אני חוזר ומדגיש כי אני מוסר כאן עובדות בלבד ואיני מחווה דעה. על שכר הלימוד וגבהו צריכה להחליט הממשלה ולשאת באחריות לכך.

לשאלתו של חבר-הכנסת גורי עלי להשיב, כי כדי הספקנו להכין את הסקר על ההרכב הסוציאלי של הסטודנטים, ורק בעוד שבועיים אפשר יהיה לקבלו.

<u>חבר הכנסת ארן:</u> 75% מכלל הסטודנטים שילמו את שכר הלימוד בשלואו, היינו 100 ל"י לשנה. מהסכום שקיבלנו היה עלינו להפריש 20 ל"י לקרן הסטיפנדיות, ובקרן זו נצטבר סכום של 55,000 ל"י. מקרן זו ניתנו הלוואות לסטודנטים בסכום של 38,000 ל"י, והקרן לא נוצלה בשלואה על-ידי ציבור הסטודנטים.

אם יועלה שכר הלימוד לגובה של 200 ל"י לשנה, יוכלו רק 50% מהסטודנטים לעמוד בו: 35% מהם בלי כל קשי ו-15% בקשיים; לשאלת הסניה יצטרכו לתת הנחות.

<u>פרופ' רטנר:</u> את הסקר על ההרכב הסוציאלי של הסטודנטים נוכל להמציא לכם, אבל הוא יהיה בלי ספק לא מדויק. אני סבור כי אם האוניברסיטה תעשה את הסקר על בסיס אחד, והשכניון על בסיס אחר - כי אין בסיס מוסכם - לא נגיע לאותן התוצאות, ואי-אפשר יהיה גם להשוותן. אפשר להגיע לכך רק אם הסקר ייעשה על-ידי גוף אחד מוסמך ועל בסיס משותף. אני חושב לכן, כי אם האוניברסיטה והשכניון ימשיכו במחקריהם בנפרד, ינוצל הדבר בצורה מאד לא נוחה למדינה. אין כל ספק כי אגודת הסטודנטים, וכל מי שירצה להגן עליה, יוכלו בלי קשי רב למצוא שתירות, חוסר דיוקים ודברים בלתי מבוססים במידה מספקת בסקר כזה. אם רוצים להביא בשמיד את השאלה הזו לפתרון מניח את הדעת, מוכרחה הכנסת או הממשלה למנות ועדה שתחקור את הענין במני המקומות גם יחד. ובזה מעורבת עוד שאלה, שעליה עומדים הסטודנטים.

הקשי הוא כי הסטודנטים אינם באים למוסדות ההשכלה הגבוהה ישר מספסל הלימודים; הם הולכים קודם לשירות של שנתיים בצבא, ובכך מנותק הקשר עם ההורים, מנותק ההרגל של ההורים לשלם שכר לימוד. ספתבר לבן שיש עוד נקודות-מבט אחרות לבעיה, ולא רק מצבם הכלכלי של ההורים. יש גם לקחת בחשבון את העובדה - ויש סטטיסטיקה על כך - שכ-15% מהסטודנטים הם נשואים.

כידוע לכם שכר הלימוד בשכניון הוא עתה 200 ל"י לשנה, וזה נקבע לאחר זעזועים רבים שלא היינו רוצים לחזור עליהם. בתקציב יש סכום של 50,000 ל"י עבור הלוואות לסטודנטים, אשר תוחזרנה על-ידם עם גמר הלימודים.

שד.

בשכר הלימוד הנוכחי, אם המטלה לא תגדיל את הקצבתה, נצא השנה בגרעון של 650,000 ל"י. אם נגדיל את שכר הלימוד עד 310 ל"י לשנה - יגיע הגרעון ל- 450,000 ל"י, ואם נגדילו ל- 460 ל"י - יגיע בכל-זאת הגרעון ל- 250,000 ל"י. אלו הן מידות ההשפעה של גובה שכר הלימוד על גרעון המוסד.

לפני שנה פתחנו, בלחץ המשטלה, שתי מחלקות חדשות להנדסה חקלאית ומהנדסות ייצור, ואנו עומדים לפתוח מחלקה נוספת למהנדסות אווירונפטית. שלוש מחלקות אלו ניאלץ לסגור אם לא יימצא גורם שיכסה את הוצאותיהן.

בטכניון מרצים תשעה פרופסורים שגילם המטוצע הוא למעלה מ- 70 שנה. אם לא נוצא להם מחלאי-מקום, אנו עלולים לעמוד כל שנה בפני סגירה של מחלקה אחת. זו הסיבה שאיננו יכולים לוותר על הסכום להחלפת פרופסורים.

הסתמכנו למעשה בכספי קופת התגמולים שלנו ושל אחרים, אין לנו כל אפשרות לקבל הלוואות כיוון שכבר ניצלנו את אפשרויות הקרדיטים בכל הבנקים, ואם לא נקבל את העזרה הדרושה - נעמוד בפני סגירה, או יותר נכון פני אי-פתיחה של המוסד. יתכן וירצו לעשות טלקטיביות ולסגור מספר מחלקות, אבל זאת צריך לעקול הרבה, ולא אנו נוכל לעשות זאת על דעת עצמנו.

יש להבין כי לא באנו הנה כדי לדרוש הגדלת התקציב ב-20%, אלא כדי להודיע בפשטות שאנו נמצאים השנה במצב אחר מאשר בשנים הקודמות, ויש לעזור לנו להיחלץ מהמיצר.

פרופ' יבנה-ארי: הצעת המשטלה מכסה רק את התוספת עבור ההתייקרות, שהיא בלבד מגיעה ל- 1,000,000 ל"י.

מר הופמן: רצוני להעיר הערה **כשהר** לגבי הנקודה הנוגעת לשכר לימוד. אני מטיל ספק באפשרות של עריכת סקר על ההרכב הסוציאלי בתקופה הקרובה. לשם כך נחוץ שיתוף פעולה של הסטודנטים, ומתוך הנסיון אני אומר לכם כי הם לא ישתפו פעולה, ולכן יהיה קשה מאד לבצע סקר כזה. היתה לי הזכות לשוחח בנדון עם יו"ר ועדת החינוך, ונסיתי להסביר לה זאת.

רצוני גם להדגיש, כי אם כיום שכר הלימוד באוניברסיטה הוא 100 ל"י לשנה, קשה מאד יהיה להעלותו לגובה של 300 ל"י. הדבר לא יתכן כי ציבור הסטודנטים יתקומם נגד זה, ואיני חושב שיש כוח בארץ היכול להילחם באופן אפקטיבי על כך, אם ציבור הסטודנטים יתנגד להעלאה כה גדולה. קל אולי לקבל החלטה כעין זו, אבל קשה מאד יהיה לבצעה.

בענין הלוואות עלי לומר, כי הנסיון של האוניברסיטה והטכניון מוכיח, שהם לא הצליחו לגבות חזרה את ההלוואות שניתנו לתשלום שכר הלימוד. הדבר קשה מאד, כי אין כל סנקציות לגבי גביית החובות של הסטודנטים, ואפילו בסקרים של מתן המחאות בלתי חוזרות. על-כל-פנים, אם יינתנו הלוואות, אין בכך פתרון לגבי ההווה, זה ענין לעתיד.

ועדת הכספים
23.3.54

עד.

עד כמה שידוע לי, מבקשת הנהלת האוניברסיטה שלא לקחת בחשבון עתה את ענין העלאת שכר הלימוד, אלא להקציב לאוניברסיטה את הדרוש לה. אם אחר־כך יתברר שאפשר לקבל סכום נוסף משכר לימוד, תקצץ הממשלה בהקצבתה. מטילה זו באה לאחר שנוכחנו לדעת, עד כמה נאבקנו קשות, האוניברסיטה והמכניון, כדי לתקן קיצוץ שנעשה.

עריכת המחקר וענין שכר הלימוד הן בעיות מסובכות ביותר, והאוניברסיטה מתלבטת בהן קשות מדי שנה בשנה. הזעזועים שעברו על המכניון בעקבות העלאת שכר הלימוד, עברו, אמנם בצורה פחות קשה, גם על האוניברסיטה. וכאן רצוני לציין כי הרכב ציבור הסטודנטים של המכניון שונה בתכלית מהרכב של ציבור הלומדים באוניברסיטה. הסטודנטים של המכניון יודעים מלכתחילה שהם לא יוכלו להרוויח הרבה כיוון שיהיו עסוקים כל הזמן בלימודים - כמו אצלנו הסטודנטים הלומדים מדעי החברה או רפואה. יש הרבה תלמידים הבוחרים במדעי הרוח ומשפטים, כי אין להם אמצעים רק ללמוד מבלי לעבוד; יש סטודנטים הלומדים משפטים, כי אין להם כסף ללמוד ביולוגיה. יש מלקציה מבחינה זו בקרב ציבור הסטודנטים.

<u>ד"ר י. בורג:</u> רצוני להעיר לדברי מר הופמן, הסבור כי עלול להיווצר מצב לא נוח מבחינת היחסים בין האוניברסיטה והאוצר, אם מלכתחילה יביאו בחשבון את העלאת שכר הלימוד. איני יודע אם יש יסוד לחשש זה. מן ההכרח כי לפתרון השאלה יצורפו כמה גורמים, מפני שאין בכוחו של האוצר, במצב של היום, לפתור את הבעיה בכוחות עצמו. כל ההצעות ערוכות ברוח זו, ולכן אין מקום לחששות.

<u>מר הופמן:</u> יש לקחת בחשבון העלאה של שכר הלימוד, אבל העלאה מתקבלת על הדעת. אם מדברים על העלאה עד לגובה של 300 ל"י לשנה, הרי זו אינה מתקבלת על הדעת. צריך לחשוב כי כאן גם פועל גורם פסיכולוגי; אם כיום שכר הלימוד לשנה הוא 100 ל"י, אי־אפשר להקפיצו בבת־אחת ב־ 300%. אפשר אולי להגיע לסכום זה בעוד 3 - 4 שנים, אבל לא היום. יש להתייחס לשאלה זו בזהירות יוצאת מהכלל, ומוטב בענין זה להצניע לכת.

<u>א. צ'יזלינג:</u> אני מבקש לדעת את הסכומים בלירות ישראליות ובמטבע חוץ, זה לעומת זה עם הבלטת השער, שקיבלו כל אחד מהמוסדות האלה בשנה שעברה, וכמה הם עומדים לקבל בשנה זו.

כמה סטודנטים לומדים בפקולטה למשפטים וכמה בפקולטות אחרות, ובאיזו מידה הפרופורציה הקיימת היא בריאה?

<u>א. הרצפלד:</u> מהו הסכום הנוסף בתקציב עבור ההתייקרות, והאם הקצבת הממשלה גדלה בהתאם לכך?

ח. לסנר: אני מקבלת את הצעתו של מר הופמן, כי העלאה פתאומית של שכר הלימוד עלולה לגרום לזעזועים. שבל אם יוחלט על העלאה עד לגובה של 300 ל"י לשנה מצד אחד, ומצד שני תינתנה לסטודנטים אפשרויות של הלוואות מקרן מיוחדת - האם גם זה עלול להסריד את הסטודנטים ולמנוע מהם אפשרות של לימוד?

כאן מוצגת הדרישה כי הממשלה תתמוך ב- 50% מתקציבה של האוניברסיטה. האם בד בבד לא חשבתם גם על אפשרות של יחסים יותר הדוקים בין הממשלה והאוניברסיטה, כי הממשלה גם תשפיע ותכוון את האוניברסיטה באמצעות מטרד החינוך והתרבות או ועדת החינוך?

ש. לנץ: בבתי-הספר התיכוניים לומדים 22,000 תלמיד, והללו משלמים בממוצע שכר לימוד של 250 - 200 ל"י לשנה, בלי כל טרד. מדוע עניין העלאת שכר הלימוד באוניברסיטה והסכניון נתקל בקשיים כה רבים? אני מטוכנע כי יש אפשרות להעלות את שכר הלימוד במוסדות אלה.

ע. דיין: אני מבקש לעמת לי על שאלה הסטרידה אותי רבות: מדוע אותם בוגרי בתי-הספר להסכלה גבוהה אינם הולכים לקראת המשימה המרכזית של דורנו - לייטובה של הארץ? החל מהמושבות הראשונים ועד ימינו אלה, לא ראינו את בוגרי האוניברסיטה, שולי פרט לבודדים, בקרב המתיישבים.

כאן נמענו כי 700 תלמידים לומדים מספטים לעומת 70 עד 60 **הלומדים** חקלאות. האם לא הגיע העת לכוון את הלומדים שילכו למקצועות החיוניים למדינה?

י. ברנר: על חבר-הכנסת דיין להבין, כי 1000 סטודנטים למספטים עולים פחות מאשר 50 סטודנטים לרפואה או חקלאות, ואם אלה ואלה ישלמים את אותו שכר הלימוד, פירוש הדבר כי ללומדים חקלאות או רפואה ניתנת סובסידיה או תמיכה.

האוניברסיטה נמצאת עתה בתקופת מעבר, מעבר מתקציב עצמאי לתקציב ממלכתי, ותקופה זו יוצרת טלטה בבעיות. בזמן הנוכחי לא שירתה האוניברסיטה את צרכי הארץ, היא היתה למעשה יותר מוסד מדעי למחקרים, מאשר מוסד לימודי להמוני סטודנטים. הצרכים אז היו גם מוגבלים, כיוון שבעלי המקצוע באו מחוץ-לארץ.

כיום הולך הייצב ומשתנה. האוניברסיטה לקחה על עצמה את התפקיד למען למדינה את הקדר של האינטליגנציה המקצועית, וביצוע משימה זו עולה במשך רב.

חושבני כי ברור לכולנו, שהאוניברסיטה והסכניון אינם יכולים לבנות את תקציבם שנתיות ושנות, ויש צורך כי המדינה תקח על עצמה את העול התקציבי, עם פיקוח מסויים על מבנה התקציב. על המדינה מוטלת חובה ברורה לתת לאוניברסיטה

לא סובסידיה אלא את התקציב כולו, פחות ההכנסות העצמאיות של האוניברסיטה. דבר זה יוכל להתגשם בהדרגה, אבל ברור כי השנה על הסדינה לדאוג שמה שקיים לא ייסגר, אלא יתפתח. אני רואה גם את הצד השני של המטבע, את הסכנה הנשקפת מכך לעצמאותה של האוניברסיטה, אבל בכל-זאת אין לנו ברירה אלא ללכת בדרך זו.

<u>היו"ר י. גוברי:</u> יש לנו תכניות שונות לפיתוח הארץ: תכנית שבע השנים לפיתוח החקלאות, תכניות לפיתוח התעשיה וכדומה. האם המוסדות להשכלה גבוהה חיוו דעתם בקשר לתכניות אלו, שבחינת מספר בעלי המקצוע שיהיו דרושים לסדינה בטווח ארוך שלשנים בקשר לביצוע התכניות הללו?

התכניות הללו של הכנת בעלי מקצוע מכוונות על-פני שטח רחב יותר, לא רק של החינוך הגבוה, אלא גם החינוך התיכוני, ההווה גשר קפיצה לחינוך הגבוה. האם נעשתה הערכה מהו מספר התלמידים הדרוש לחינוך התיכוני על-מנת לאפשר לא רק מתן חינוך תיכוני, שהוא רצוי לכל האזרחים, אלא כדי להכין, לפי עקרון הסלקטיביות, קדרים של בעלי מקצוע הצריכים לקבל חינוך גבוה?

לבסוף ארשה לעצמי הערה אחת. באי-כח האוניברסיטה והמכניון הציגו הפעם בפני ועדת הכספים את הסאלה בחריפות רבה. אינני בא בטענה על כך, כי המצב מחייב זאת, אולם מוכרחים לקחת בחשבון שיש לזקוף גם חלק מהאחריות על כך, שהגענו למצב כה חמור, גם על אנשי האוניברסיטה והמכניון, ואסביר מדוע.

ההגדלה הרבה שחלה בהקצבות המדינה לחינוך הגבוה חלה בשנתיים האחרונות; עד לפני שנתיים היו ההקצבות לחינוך הגבוה צנועות ביותר. המדינה לא נדרשה, לא נלחצה, ולא הוצגה בפניה הבעיה בכל חומרתה, אף כי היתה חמורה. צריך היה לראות מראש כי נגיע למצב חמור, וזאת יש לקחת בחשבון.

סר הופמן אמר ,כי לא תתכן העלאה פתאומית בגובה שכר הלימוד, ויש לעשות זאת בהדרגה. מצב דומה קיים ביחס להקצבת המשלה, ואני רואה חובה לנפשי לומר כאן: בל ישלו עצמם ב"כ המוסדות להשכלה גבוהה כי תביעותיהם יבולות לבוא על מלוא סיפוקן, וזאת אומר אנכי, המוכן להגיש את מלוא העזרה כדי להקל ולחלץ מוסדות אלה ממצוקתם. אף על פי כן, יש לקחת בחשבון שגם כאן לא תהיה אפשרות לעשות בבת-אחת קפיצה כל-כך גדולה, ואין מנוס מטלבי מעבר. אנו חייבים לכן, לחפש אחרי מקורות אחרים כדי לפתור את השאלה.

מצאתי לנכון להעיר זאת, מטום שאני וגם אחרים, חייבים לכלכל את הדיון והדיקולים שלנו בתחומי האפשרות; לא יועיל לנו אם נחרוג מהמציאות ונציע פתרונות שאין להם אחיזה בה.

ועדת הכספים
23.3.54

אד.

א. צילניג: יש במדינה מקצוע אחד, שפעולתו מתוכננת יותר מאשר זו של מקצועים אחרים, וזהו המקצוע הקבוצי. הוא מתכנן לא רק פעולות מסקיות, אלא חותר ומבצע גם פעולות של הכנה והכשרת אנשים, ואנשים מבוגרים בכלל זה. למקצוע זה מסונפים מסיבוריה לילדים וגנגות, לקבוץ המאוחד יש כיתות מיוחדות ללימוד גבוה בחקלאות ברחובות ובעמק גם פעולות דומות אחרות.

רצוני לשאול את גאי-כח שני מוסדות אלה - אם כי יתכן והשאלה חורגת מתחום הנושא בו אנו דנים - האם יש מצדם נכונות לקבל אחריות לגבי מקצוע זה, גם במסגרת התקציב, מבחינת התאמת התכניות וכדומה? האם יש נכונות להגיש עזרה זו, לא כפי שזה נעשה עד כה מתוך ידידות - ואני מציין כי ניתנת עזרה, מעמידים מכונים לרשות הלומדים ומאפשרים לבקר בהרצאות - אלא כחובה של אחריות לגבי צורך מיוחד וגילוי זה בחיינו?

פרופ' אבן-אבי: הוויכוח נסב כאן בעיקר על בעיית שכר הלימוד. רצוני שוב לחזור ולהדגיש, שגם אם נעלה את שכר הלימוד למכסימום האפשרי, הוא עדיין יוסיף רק 2%, 3% או 4% להכנסה, ועוד - אפשר להחליט על העלאת גובה שכר הלימוד, אולם הביצוע - מה יהיה עליו? לכן אנו מבקשים כי יוחלט כאן על השתתפות ב-50% של התקציב, ואם יתברר כי קיבלנו סכום נוסף משכר הלימוד, הוא ינוכה מההקצבה.

אין כל יסוד להטיל את שכר הלימוד בבית-ספר תיכוני לזה הנהוג באוניברסיטה. ציבור הסטודנטים הוא חומר תוסס ואנרגי, והוא שואף להיות דוקא בלתי-תלוי בבית ההורים, ביחוד לאור העובדה כי הסטודנטים באים לאוניברסיטה אחרי שירות של שנתיים בצבא, ושם הם הופכים להיות עצמאיים.

אני עובר לבעיית המשפטנים, וחבר-הכנסת בדר אמר כאן דברים נכונים בתכלית. ברור כי אנו מעונינים שיהיו לנו יותר תלמידים בפקולטה לחקלאות; ברור כי אנו מעונינים ביותר בקטריאולוגים - אבל מכל שיגדל מספר הלומדים בפקולטאות אלה, יגדל התקציב. ויש לזכור כי אנו כבולים ומוגבלים מבחינה תקציבית וגם מבחינת המקום. אם המדינה מעונינת בחינוך גבוה בחקלאות - עליה לפעול לשם כך על-ידי מתן פרוד ללומדים משכר לימוד ומתן הקלות אחרות.

ח. לבון: האם לא יתכן כי מפעלים ארגוניים טובים של תעשיה וחקלאות יאמצו להם פקולטאות וישתתפו בהחזקתן?

פרופ' אבן-אבי: הפקולטה לרוקחות התבססה על עזרת הרוקחים בארץ. הדבר אפשרי, אבל אי-אפשר לסמוך רק על כך. אפשר אולי לומר כי לא ניצלנו די את עזרת גורמים אלה, אבל על כך יסיב ב"כ המכניון, כי הוא עשה נסיון בשטח זה.

ועדת הכספים
23.3.54

אד.

יו"ר הוועדה שאל מדוע עתה מוצגות דרישות כל-כך חריפות. עליכם לזכור כי לפני חמש שנים היה מספר הסטודנטים - 1,000, ואילו היום הוא מגיע ל- 3,000 תלמיד; כיום מתחילה האוניברסיטה לטלא את תפקידה ויעודה במדינה, דבר שלא נעשה לפני חמש שנים - אלה הם הגורמים להחרפת הבעיה, כיוון שהדרישות כיום הן הרבה יותר גדולות. זאת ועוד - האוניברסיטה יודה מהר הצופים - האם מישהו נתן לה תמורה או פיצוי; האם מישהו התעניין לדעת כיצד היא תסתדר? האם היה עלינו להכשיר את הבניינים הסונים ללא כל עזרה? יש להתחשב בעובדה שאנו נמצאים בגלות, והמדינה היא אשר חייבת לעזור לנו לבנות אוניברסיטה חדשה ראויה לשמה. לולא היתה אוניברסיטה בישראל עם קום המדינה - האם לא היתה המדינה מקימה אוניברסיטה? האם זה לא היה עולה למדינה יותר מאשר עתה? היכן איפוא החריפות של הדרישות?

נאמר כאן כי לא תיתכן קפיצה - האם אנו נדמנו להתייקרות? ורצוני להדגיש, שעם כל הגרעונות שלנו כיום, אנו מכניסים למדינה לא מעט כסף במטבע חוץ בגלל שתי סיבות: א) אנו מקבלים את התמורה לפי שער של 1.300 ל"י הדולר; ב) מתירים לנו להוציא בחו"ל רק 20% של הכנסותינו במטבע חוץ. יש להתחשב בעובדות אלו.

אינני מקבל את הנחתו של חבר-הכנסת דיין. מוסמכי האוניברסיטה נמצאים בקבוצים החדשים ובהתיישבות הנגב. אין בידי מספרים על כך, אבל אני מוכן לבדוק זאת כדי להוכיח את אמיתות דברי. (ש. בירן: לכמה מטפטנים אנו זקוקים?) יותר ממחצית הלומדים בפקולטה למטפטים לא יהיו מטפטנים; הם יהיו פקידים, ואנו זקוקים לפקידים מסכילים. כדי להגדיל את מספר הסטודנטים בפקולטה למדעי הטבע יש צורך להכפיל את התקציב.

חוקרים : כל כמה שייראה הדבר מוזר, אולם האוניברסיטה אינה מספיקה לחנך את המספר המינימלי של חוקרים הדרושים לאוניברסיטה עצמה במקצועות השונים של החיסיה, הפיסיקה והביאולוגיה. אם לא נתרכז בבעיה זו של החוקרים, ספק רב אם נוכל להוציא לפעל את תכניות הפיתוח שלנו. לפי דעתי, חינוך חוקרים במדעי הטבע הוא אשר יקבע את גורל תכניות הפיתוח במידה גדולה מאשר המצב הכספי שלנו. אני מבקש לכן לשים לב לבעיה זו של המחקר, שחשיבותה רבה לגבי מדינתנו.

<u>פרופ' בטבר:</u> כמה מחברי הוועדה הציגו שאלה: כמה בעלי מקצוע צריכים לחנך לצרכי המדינה. רצוני לציין לגבי המכניזן עובדה אחת: עד כה לא סיפקנו די בוגרים למדינה, והמקרה הבא יוכיח זאת.

לפני כמה שנים החלטנו לעבור מתכנית של ארבע שנות ליסוד לתכנית בת חמש שנים. עשינו את כל התכניות וההכנות לכך, והחילונו לקבל סטודנטים בהתאם לכך. אולם לא הספקנו ללמד שנה אחת לפי תכנית זו, כאשר התערבה הממשלה ודרשה כי נחזיר את הגלגל אחורנית ונחזור לתכנית בת ארבע שנות ליסוד. הסיבה לכך היתה, כי התפוקה של הבוגרים לא היתה מספקת. היינו נאלצים להיכנע ללחץ הממשלה, בניגוד למצפוננו הפדגוגי. יתכן כי אם ניפצא במסבה דומה, מטבר כלכלי

אד.

או חוסר עליה - התצרוכת תהיה יותר קטנה, ונתמ לשנות זאת. אנו מכוונים איש שלנו למחקר בכיוון זה. הוא ייפגש עם אנשי התעשיה, החקלאות והמשלה וינסה לברר ולבדוק את העניין.

אנו חותרים לקואת הקמתה של מועצה עליונה למוסדות ההשכלה הגבוהה, מועדה כזו, אם תקום - ועל המשלה לתת את הדחיפה לכך - תענה לכל הבעיות שהועלו כאן בקשר עם השפעה וכיוון של החינוך הגבוה לצרכי המדינה.

<u>היו"ר י. גרבי:</u> האם כל בוגר בית-ספר תיכוני מתקבל לאוניברסיטה והטכניון?

<u>פרופ' רטנר:</u> קבלת הסטודנטים היא סלקטיבית בגלל המחסור במקום.

דובר כאן על מסיכת חוגים אחרים לתמיכה במוסדות אלה. בארצות רבות נתמכים מוסדות ההשכלה הגבוהה על-ידי חוגים אלה, אבל רק לגבי ציוד ופיתוח ולא לגבי הסתתפות בתקציב השוטף. עשינו מאמץ גדול בארץ והצלחנו להשיג, באמצעות אגודת דורשי הטכניון, סכום של 200,000 ל"י לתקציבנו. זהו סכום לא קטן, ויש לראותו גם לאור העובדה שהתורמים בארץ אינם נהנים מכל הקלות במס הכנסה לגבי סכומים אלה, דבר הנהוג בחוץ-לארץ ומגביר את התרומות. ובהזדמנות זו רצוני לציין, כי איני בטוח אם ענין הפיכת מוסדנו למוסד ממשלתי אינו עשוי לגרום לנו קשיים באיסוף כספים בחוץ-לארץ, כי יתכן ולא יהיה קל לשכנע את ממשלת ארצות-הברית לפטור מס הכנסה תרומות המיועדות למוסד ממשלתי.

אני מסכים לרוב הדברים של חבר-הכנסת בדר. אנו יודעים כי נשקפת סכנה לעצמאותנו אם המשלה תהיה אחראית עבור תקציבנו, והתקנון של המועצה למוסדות ההשכלה הגבוהה צריך להתחשב גם בצד זה של המטבע.

המחקר חייב לתפוס מקום חשוב, כי אין פיתוח בלי מחקר. גם לחמ"ד דרושים אנשי מחקר, והם מתחנכים אצלנו. רק מעטים זוכים להיטלח להשתלמות בחוץ-לארץ, ולכן עלינו לתת אפשרויות של מחקר כאן. יש לכך גם סיבה נוספת: אי-אפשר לשמור ארצה בוחות מדעיים מעולים, אם לא נתן להם כאן אפשרות של מחקר, ובלי אנשים בעלי רמה גבוהה לא נוכל לקיים מוסדות ראויים לשמם.

<u>מר ארן:</u> מספר הערות בנוגע ליחסים בין המדינה והאוניברסיטה. עלי להדגיש קודם-כל, כי בוועד של האוניברסיטה יושבים שמה נציגים של המשלה. בכל פעם שהמשלה פנתה אלינו בדרישה מסויימת, השתללנו לשלאותה לפי מיטב יכולתנו. לדוגמה: כאשר המשלה התקשתה להקציב מטבע חוץ לסטודנטים שלמדו רפואה בחוץ-לארץ, עשינו מאמץ גדול כדי לקלוט את כל הסטודנטים בבית-הספר לרפואה שלנו.

ועדת הכספים
23.3.54 אד.

עלינו גם לשים לב לנוהג הקיים בארצות אחרות. באנגליה, למשל, שם האוניברסיטאות מקבלות מהממשלה 70% מתקציבן, אין כל התערבות ממשלתית בחיי האוניברסיטה.

רצוני להסיב לטענתו של יו"ר הוועדה בנוגע לחוסר המאמצים של האוניברסיטה בעבר להביא את מצבה לפני הממשלה. עוד בשנת 1951, לאחר מאמצים רבים מאד מצד האוניברסיטה, הקימה הממשלה ועדה לבירור בעיית תקציב האוניברסיטה, ועדה אשר הגיאה את המלצותיה בפני הממשלה, ואין בוצעו רק בחלקן.

אשר לתקציב עצמו, הרי התחלנו את שנת התקציב המתחילה ב- 1.4.53 בגרעון של 1,400,000 ל"י. התקציב שלנו מתחלק לשתי מחציות שנה; התאמנו אותו לשנת הכספים של הממשלה, אבל בכל-זאת לא יכולנו לוותר על החלוקה לפי השנה האקדמאית המתחילה בראשון לאוקטובר. מחצית השנה מ-אוקטובר 1953 עד 31.3.54 עלתה לנו - 2,085,000 ל"י. אם נקבע סכום זה בתור יסוד לשנה המתחילה ב- 1.4.54, נגיע לתקציב שנתי של 4,170,000 ל"י. לזה יש להוסיף סכום של 775,000 ל"י עבור ההתייקרות; 300,000 ל"י - תוספת עבור שינויי השער (הקניות שלנו בדולרים עולות לנו עתה יותר מאשר בזמן שהדולר היה 700 פרוטה); 180,000 ל"י - תוספת עבור התייקרות של ציוד וריהוט ו- 50,000 ל"י עבור הגדלת דמי הביטוח ותשלומים נוספים על-חשבון רבית על הלוואות.

ההרחבה עולה לנו בסכום של 400,000 ל"י, וחלק הארי של סכום זה נועד למשכורות. כאן יש להדגיש כי לא היינו בני-חורין בפעולות ההרחבה, אבל כיוון שהן נעשו - יש להמשיך בהן.

כאשר הגשנו את התקציב טרם ידענו על העלאה שחלה במשכורות עובדי המדינה. בהתאם להחלטת שר החינוך, הוצדקה משכורתם של העובדים האקדמאים שלנו למשכורות עובדי המשלה. אם נבוא לבצע הצמדה זו באופן אוטומטי היא תעלה לנו למעלה מ- 100,000 ל"י. בזה עוד לא לקחתי בחשבון את העלאת שכרם של הפקידים האדמיניסטרטיביים, שהם לעת עתה מודרגים לפי הדירוג של הסוכנות.

כאשר הוגד לנו בשנה שעברה כי נקבל הקצבה מהממשלה בסכום של 1,100,000 ל"י, מחינו על כך בתוקף, והודענו כי זה יטאיר אותנו בגרעון נוסף של 900,000 ל"י. נאמר לנו כי במשך השנה יתוקן השער, וזה יכסה את ההפרש. השער תוקן, והדבר הקטין את הגרעון הנוסף והעמידו על 350,000 - 400,000 ל"י. מסתבר לכן כי בסוף השנה יגיע הגרעון הצבור שלנו ל- 1,750,000 - 1,800,000 ל"י.

לחבר-הכנסת זיזלינג רצוני להסיב, כי ההכנסה במטבע חוץ בשנה שעברה היתה קרוב ל- 1,300,000 דולר. איני חושב כי נוכל להגדיל את ההכנסה השנה, בגלל הטעמים שהזכיר כבר פרופ' אבן-ארי. במשך מחצית השנה הראשונה היה השער 750 פרוטה הדולר, ובמחצית השניה - 1.300 ל"י.

(אחרי-כן רשם בס.)

<u>מר שביד:</u> חבר-הכנסת מרדכי שטל, במה מתבטאים הקיצוצים בתקציב, בקשר לביטול הזרמים. בתקציב משרדנו לשנת 1953/54 זה התבטא ב-400 אלף ל"י, כולל 300 אלף ל"י על-ידי מיזוג בתי-ספר וכיתות ו-100 אלף ל"י הרשת בתי-הספר הדתיים של מגודת ישראל. יש לשער שמשנת הכספים הבאה נחטוך לפחות 300 אלף ל"י. תוכנן גי סכומים ניכרים על-ידי כן שלא היינו צריכים לפתוח מספר מוסדות, שלולא החינוך המשלכתי היינו נזיקים לפתחם.

לשאלתו של חבר-הכנסת
גניחובסקי, במה מתבטא ענין חינוך המיסיון בתקציבנו, הרי אפשר לומר בכל פעולותינו, בעיקר בחינוך היסודי וגם בחינוך התיכון. אולם ברור גם שענין זה שאלה חינוכית גרידא, אלא גם שאלת המצב הכללי, המיפתחי וכד'. התקציב גם סכום של 988 אלף ל"י לפתיחת מועדונים, בשיתוף עם רשויות מקומיות ומרגונים צבוריים שונים, במיוחד בשביבות בהם פעיל המיסיון.

למבחל מגף החינוך הדתי
במשרדנו עוזרים שני פקידים מיוחדים. אולם נוסף לזה עובד כל המנגנון של משרדנו גם בקשר לחינוך הדתי.

אין כפילות בקשר לחינוך
החקלאי. הסכום הנמצא בתקציב זה הוא מיועד ללימוד חקלאות בבתי-הספר היסודיים.

התאבות למרגוני נוער
ביתנות לפי שעה למני מרגונים: התאדרות הצופים והתנועה המאוחדת. מנחל הו"ם עוד שתי תנועות: המכבי הצעיר ובני עקיבא, אבל הוא עדיין לא נתתיים. ישנם תנאים מסויימים שעל תנועות הנוער לקלא כדי לקבל את התמיכה: הקמת ועדה מיותפת עם המשרד אשר תפקח על העבודה החינוכית של התנועה, ניתוק קשרים מסויימים עם התפלגות הפוליטיות וכד'. כל תנועה אשר תקלא את התנאים האלה - תקבל תמיכה.

מיטוף כתבי יד עבור הספרן
לתצלומי יד הוא כלאכה די קשה ומסובכת, ואין לנו גם המומחים לכך. לכן איננו יכולים לסייע בעת מחת את המלאכה, כפי שדורש חבר-הכנסת גניחובסקי.

באוקטובר השנה שעברה העביר משרד הבטחון ושלטונות הצבא את הטיפול בגדנ"ע בבתי-הספר לידי משרד החינוך והתרבות. אם גם הועידו לרשות המשרד תקציב עד לסוף שנת הכספים. ס-1 באפריל 1954 הבעלות על פעולות גדנ"ע בבתי-הספר תהיה בשלמותה בידי משרד החינוך והתרבות. ברור שייעשה שיתוף עם שלטונות הצבא ומשרד הבטחון. בידי הצבא ומשרד הבטחון יישאר הטיפול בגדנ"ע של בעריות עובדים ועולים חדשים. אנו מנהלים פעולות אלו בעיקר בבתי-הספר התיכוניים, אבל ביישובי עולים ובמעברות מתחילים זאת קודם לכן, בכיתה ח' או ט' של בית-הספר היסודי. נכון שאיתה התנגדות בשנה שעברה מצד "אכזרחי", אולם עתה, במשך האחרונות כולה בידי משרד החינוך, אין כל התנגדות והפעולה נעשית גם שם.

על ה"יבות האנציקלופדיה
הפדגוגית אעיר כבר עתה החינוך והתרבות בהונגריה מטפל. 50% מהסטודנטים שלנו בהונגריה נזקקים בן רוך ללשון העברית, ואין לנו עתה כל אפשרות לתת בידי הסטודנטים עזרה פדגוגית הולמת.

ישובי המפעל המזרחי לא פנו בבקשה לייסד בה סניפים יסוד, ועל כן לא נעבד.

המיבה שבין איתוף בביבי
המפעל המזרחי בהונגריה ובין המיבה בינינו: הוא מוכן מאד לאגיש את בקשותיהם ודרישותיהם.

נעמר כבר כי המחלקה לתרבות תורנית היא אחת המחלקות שהוגדלה עתה ואין כל יסוד לטענות על הקטנתה.

חבר-הכנסת בזילאנג וגם
חברת-הכנסת פרסיץ הביעו הספים בחוקר של מוסד סולד, עלי לציין בזן כי אין זה חוקר, והמוסד ביקש רק עתה לעשות מחקר, וגבי הוא חלקי - על גילים 18-14. אי אפשר להסתמך על הספרים של מוסד זה עד עתה בשמו זה בעל ספרים מופיים והדוייקים.

נכון שהוקצבו סעיפי התרבות והחינוך, ומעיף הבחלת הלטון, אבל לא היתה לבד כל ברירה. בשתלבו בועדה החינוך והתרבות בהו המליצתו הדרוש לבד לפעולות תרבות וחינוך, מולם השקפתבו היתה: כל אשר תוסיפו בוכל לנצל, איבבו יכולים לבקש במסגר מיבימלי. בהבחלת הלטון לסטודנטים בחל בשבה הבחה פעולה מ-ותפת עם הרשויות המקומיות ועם גופים אחרים ובים, וגם זה גרם להקטבת תקציבבו בטעיף זה, כי בשבה הקודמת היו כל ההוצאות בטעיף זה, על חשבובבו.

ועדת השרים לפבים וללרותים
וועדה המטפלת בשכר הליכוד בבתי הספר הגבוהים קיימו ספר ישיבות, מולם עדיין לא סיימו את עבודתן ומין עדיין מסקבות והחלטות. מולם אבי יכול לומר את דעתי, כי אפשר ואפשר לקצץ ולקמץ בהקציבים אלה, יש להעלות את שכר הליכוד, וכטובן יש לחפש גם דרך להגדלת ההטיבות שלבו, אבל אם הם דורשים תוספת של 2 מיליון ל"י - הרי לדעתבו זה מוגזם במקצת.

חבר-הכנסת דיין שאל, מדוע כה מעטים התלמידים הבוחרים בליכוד המקלסות בבוגיברסיטה. ובכן, עלי לציין כי מתוך 50 תלמידים אלבו רק שבים לעבודה חקלאית ממש, והרוב הם אגרובומים.

מורים לישובי עולים - זוהי אחת הבעיות החמורות ביותר, מולם אין כל אפשרות של הכוונת המורים על-ידי צו לישובים אלה. רוב המורים המסתכים הם או מורות מעירות, או מורים סבורים המטופלים במשפחות ובילדים - ואיבבו יכולים לעשות דבר כדי להכריחם. אם גם בנסה לעשות זאת, הרי רבים מהם יעזבו לחלוטין את מקצוע ההוראה.

שר להגדלת מספר הסטיפנדיות

על חשבון התאיכות הישירות - הרי עלי לומר, כי הגדלנו כבר את מספר הסטיפנדיות, וגם את ערכן. לעומת זאת, התאיכות הישירות שלנו, גם כי הן קטנות למדי, מסייעות גידי בת-הספר לרכוש מפעם לפעם ציוד חדש ופד'.

חברת-הכנסת כרמיץ העלתה שאלות רבות ובירה את הסכם החינוך כחסר ביותר. ובכן, הסכם קשה - אבל הינו חסר. הוא קשה מכיון שאין לנו כוח אדם מוכשר - מורים, אבל אין כל אפשרות לקבל את המורים הטוסכלי הנחוצים לנו, תוך זמן קצר. אנו הגדלנו במשך חמש שנים את מספר התלמידים מחמשה אלף לשלוש מאות וחמשים אלף ואת מספר המורים מחמשת אלפים לחמשה עשר אלף. גידול זה יצר קשיים עצומים, ודי שפשר לכרם פתרון חשאלה, גם אם בגדיל את התקציב. אין עוד מקום בעולם, בו הבעיות החברתיות והפסיכולוגיות מסבכות כל כך החינוך, כפי שזה קיים אצלנו. כאן קשרו את שאלת הפושעים הצעירים בשאלת החינוך - ולא אני. החינוך תורם תרומתו לחיוב ולשלילה, אבל אין לרשותו כגורם היחידי, ישנן עוד סיבות רבות לכך.

בעניין מוסדות ההשכלה הגבוהה, נכון הוא שיש להעלות את שכר-הלימוד. כולם מודים בכך, אולם המוסדות מוציאים שאין הם רוצים לעשות זאת ומבטיחי להטיל זאת על הכנסת, השאלה מי משרד החינוך והתרבות. אמנם תקציב המוסדות לא יגמל על-ידי ההעלאה, אבל היא בכל את תוסיף משהו - ויש צורך בכל סכום.

אי אפשר לומר, כפי שאמרו כאן נציגי המוסדות, כי סטודנט עולה 1800 ל"י. האוניברסיטה והטכניון מוציאים מאות אלפי לירות על עניינים שאינם קשורים בסטודנטים.

ועוד דבר: רבים מהסטודנטים יצטרכו לקבל הלוואות, אבל אי אפשר שנעמיס עליהם חובות יותר מדי גדולים. צריך להעלות את שכר הלימוד, וזה יפתור במידת מה (קטנה מאוד) את בעיית ההכנסות - אבל אין לבנות על זה יותר מדי.

שר למפעלי תרבות בהתישבות החדשה, הרי גם אנו יודעים ומכירים בחשיבותה הרבה של הפעולה הזאת, אולם גם לטענה חסר לנו כוח אדם ואין לנו כלאפשרות להגדילה. אנו עושים ככל אשר ביכולתנו. במידה שיש לנו תקציב ואפשרויות, אנו פועלים במקומות אלה, וברור שציך לעשות עוד יותר - דרך הגופים הצבוריים העוסקים בכך.

(אח"כ הדיון על אומדן ההכנסות מרשויות שונים)

הדמדן האי לשנת מרשיונות אחרים

הדמדן האי לשנת כלי נגינה

היו"ר י. גורי: טוגיה לכם החומר בכתב על טיכומיה של ועדת המשנה.
עלי להביא לידיעת חברי הוועדה, כי בישיבתה האחרונה של ועדת המשנה בנוג ד"ר מנדלסון מעמדתו הקודמת ומהסכמתו לאומדן שהוליטה עליו הוועדה, ובקש להעמידו על התצי. הוא אמר כי דעתו היתנתה לאחר דיון עם המירדים העוגלים הנוגעים בדבר.

הוועדה טיכמה כמה דברים:
א) יש להכין את הצד התחיקתי של הרשיונות השונים;
ב) לאשר את האומדן, כולו או מקצתו;
ג) לאשר בטלב שאחר יותר את הדירוג המפורט לכלטוגי הרשיונות הטלה.

ההצעות הטלה התקבלו על דעת חברי ועדת המשנה כולם. נטיגה מהצעות טלו - תביא ודחי לחילוקי דעות בוועדה.

י. בדר: דמי הרשיונות אינם אחת הצורות הנהות והנוחות ביותר של הכנסה לקדינה.

ברור לי שהמשרדים הנוגעים בדבר מינם רוצים להעלות את דמי הרשיונות, ואני יכול להבין גם את גישתו הפיסקלית של ד"ר מנדלסון, אבל חושבני שועדת המשנה דנה, התחשבה בהנחים ובשיקולים יונים, ועליבו לעמוד בדעתנו על ההחלטות השונות.

ח. כריאב: אינני תמיד דעים עם חבר-הכנסת בדר, ואינני חושב שכל כך #נוח וקל למטלם המסים לשלם את דמי הרשיונות ההלה. הסבתו להצעות ההלה מתוך הנחה שאין זה פרנע באוכלוסיה כולה, אלא במספר אנשים מצומצם, ולא בהידה ניכרת. אבל ישנם דברים בהם יכולים המשרדים העוגלים הנוגעים בדבר להדריך אותנו, וחושבני שכדאי היה לשמוע את חוות דעתם לפני שנחליט סופית, ונאשר את האומדן. עתה, כהצעתו של ד"ר מנדלסון. אם נעשה את"כ לנחוץ להגדיל - נוכל לעשות זאת.

ברצוני להדגיש, כי אני מסכים לכל ההגדלה הזאת, מתוך הנחה ברורה, שאכסף הזה ייכנס לרזרבה של התקציב, שתהיה בידי שר האוצר, האישור ועדת הכספים. ייתכן שנגדיל כמה דברים ויתכן שתהיה הצעה להקל, בקשר עם ההתיקרות.

י. בדר: אני מבקש לרשום, כי הצבעתי בעניין זה, נטו בעניניה רבים אחרים, תלויה בהחלטה שתתקבל בועדה בנוגע לתקציב הפטחון.

ח. רובין: ועדה מכובדה הוליטה שיתוגש הצעת חוק כדי להסדיר את כל עניין הרשיונות. טוב שנצביע ונחליט על כך; ב) טוב היה לרכז את כל עניין הרשיונות במקום אחד, כדי לחבוע טרדות יתרות מן המטלטים.ג) אני מבין שאנו מוליטים ע"ה על המומדן ולא על התעריפים, ומוסכם שלא יהיה שום ניצוץ העלאות בלי דיון מוקדם.

אנו נציע להוריד את המומדן של הכנסה מאגרות רדיו מ-1,300,000 ל"י ל-1,000,000 ל"י. אנו נציע לחוק לגמרי את המומדן של "ציוד כבד לבנינים". להעלות את דמי הרשיונות לגבי בנקים ל-400 אלף ל"י. אותו הדין לגבי חברות הביטוח: אנו מציעים 100 אלף ל"י במקום 50 אלף ל"י. גם בטעיף זכיונות נפט אנו נציע העלאה מסויימת.

י. בדר: ברצוני לתקן כמה דברים שהופיעו במומדן ההכנסות שהוגש עתה לוועדה. בועדת המשנה החלטנו לכתוב: "ציוד כבד לבנייה וציוד נע"; הנוגע לטשרד התקשורת עדיין לא החלטנו סופית ואנו מחכים לקבלת אינפורמציה;

היו"ר י. גורי: אני חושב שניתיב לעשות אם לא נציע עתה על פרטי הפרטים, אלא על המומדן הכולל.

מ. צילינג: אני מתנגד להצבעה על סכומים כוללים ודורש הכנסת סכומים ספורטיבי גם בתקציב.

י. בדר: אני מבקש להכניס בתקציב כטעיף מיוחד את אגרות הרדיו.

ה צ ב ע ה

הצעתו של חבר-הכנסת צילינג - לה נתקבלה

בעד המומדן כולל של 1,500,000 ל"י - 4 קולות
בעד המומדן כולל של 1,000,000 ל"י - 4 קולות
בעד המומדן כולל של 1,090,000 ל"י - 2 קולות

היו"ר י. גורי: מכיוון שאיננו יכוליה לקבל עתה החלטה, אשוב ואציע בשאלה זו ביום ה'.

(אח"כ הדיון בטובסידיות)

ועדת המטפים
תקציב ההוצאות לשנת 64/55.
(הדיון על הסובסידיות)
23.3.54 ר.ט.

הערכה לגורל הדיונים היומיים

היו"ר י. גורי: בתמול פתחנו בדיון בסעיף זה ונחלטנו להמשיך בו בנוכחותו של שר האוצר. מודיעים לי כי שר האוצר חולה. אבקש את נציג משרד האוצר לתת כמה הסברי לעניין זה.

מר סלייר: הסכום של 17 מיליון ל"י
מורכב משני חלקים: 10
מיליון ל"י לשינוי מחירים (הכלול בתוך הגדלת האינדכס, שאנו מניחים כי יגיע ל-20-22 נקודות) ו-7 מיליון ל"י לשנויים בכחירים העולמיים.

על מה מבוססים הסכומים האלה? אנו בצורך השנה 1,250,000 טון זלק. אם נצליח לקנותו במום שהמחיר בו יותר זול - הרי נחסוך סכום מסויים. אנו מתכוננים לקנות בתוריה יותר חטה, בטקוס בקנדה; אנו רוצים גם לקנות שיפון בכטולות מסויימות, והוא עולה 50 דולאר טון במקום 80 דולאר. מקניית הדלק אנו מקווים לחסוך כ-2 מיליון ל"י; מקניית החטה - כ-150 אלף ל"י, ועוד.

מדוע לא המרדנו בין שני החלקים? - אינני יכולים לומר שהסכום יגיע בדיוק ל-7 מיליון דולר, ואנו הצענו שכל מה שלא נוכל להשיג, יהיה משינוי במחנה הסובסידיה.

אשר לסובסידיה לדלק, אנו מתלבטים בשעה זו זמן די ניכר, כי זוהי סובסידיה נכבדת למדי של 17 מיליון ל"י הערך. כלכלנים שונים מסבירים לנו שזוהי נקודה רגישה ביותר ומציעים לא לגעת בה.

הסכום של 50 מיליון דולר
אינו רק כספי הסוכנות; יש חלק בזה ל"הדסה" ל"ג'וינט" ועוד, והם יועצים כי הם רוצים לקבל את השער המלא.

החדש שעבר עלה האינדכס ב-8 נקודות: 4,43 מירקות, 1,26 סביר עוף ו-2,25 מטעימים אחרים.

אם הועדה תחליט בכל זאת כי יש להפריד בין שני החלקים, נצטרך להקציב לשינוי מחירים סכום הרבה יותר גדול, וזה קרב יתבקש מיד האינדכס. אנו מבקשים שתשאירו את הסכום כמחד, וכל שינוי שנעשיג במחירים יהיה מיועד להקטנת הסכום של 10 מיליון ל"י. ההחלטה הסופית של ההנהלה - תכביד עלינו ביותר.

י. בדר: אני חושב שהכרחי לבטל את הסובסידיה לדלק. ברור שתמיד יהיה צורך בסובסידיות מסויימות. כשנעבור למערכת מחירים

ועדת הכספים
מקציב ההוצאות לשנת 1954/55
(הדיון על הסובסידיות)
23.3.54 ר.ש.

מחידה המבוססת על שער אחיד, יהיה צורך בודאי בסובסידיה ליצוא, לתוצרת של התעשיות החדשה, להיטה או לשיפון. אבל אני חושב שסובסידיה ישירה ליצוא, היא הרבה יותר בריאה מאשר סובסידיה כללית על המפרנסים בארץ, מתוך תירוץ שאנו מוכרחים לעמוד על רמת המחירים שהשפעה לנו את היצור. בשטה זו ישנם יותר מדי נהנים מן הצד.

<u>ק. לוז:</u> זוהי שאלה רציונית ביותר. דעתי היא, שודאי אין צורך להשתיר עודפי כסף אצל האוכלוסיה, אבל עתה אין הסכם כן, לדעתי, כל התיקרות שתוול עכשיו נותנת בכה, אך ורק לסדינה. אני חושב שלאחר שבעשו התיקונים מסוימים, הרי הפועל עכשיו מחזיר את שלום הערך הריאלי של השכר. כל התיקרות נוספת עודפים אצל בעלי האשלי. מכאן - אם אין הפסד אשאי לאוכלוסיה וישנו רווח למישהו, הרי צד שלישי מפסיד - וזוהי הסדינה. זה לא מתבטא רק על התקציב הישיר של הסדינה; אלא גם על שכר עובדי הסדינה והרשויות המקומיות, של פועלי עבודות ציבוריות שמעסיקה הסדינה, של חברות ממשלתיות, זה מסכן את היצוא ומכניס אנדרלמוסיה במשק.

אני חושב שבסכם זה אשר לנו לבוא לבשות להגיע להישגים פיסקליים בדרך של התיקרות.

פה רצוני לומר, כי הירקות זה עניין עונתי; ישנם חדשים שהמחיר עולה וישנם חדשים בהם המחיר יורד, ובשטך כל השנה השפיע מחיר הירקות רק על עלית נקודה אחת של האינדכס, בעוד שבכלל התיקרות היתה גדולה.

<u>ש. צילבר:</u> אני חושב שאל לנו לרמות את עצמנו, ועלינו לתת למוסדות שיעור אלא. את הפרש שייווצר יש לכסות על-ידי מסים מהאוכלוסיה, כמובן בבעלי היכולת.

אני חושב שסובסידיה צריכה להינתן ליצרן ולמקבל השכר עד גובה מסוים, לא בצורה של החזרת סובסידיה, כי אם על-ידי אי-מתן סובסידיה לאחרים. כמובן שיש לתת סובסידיה ליצוא.

<u>היו"ר י. גורי:</u> אני מעביר לשר האוצר את שני הפרוטוקולים על הדיונים בשאלה זו. אם עד שעת ההצבעות לא תבואנה הצעות שונות מצד האוצר, יוכל כל חבר ועדה להשיק את מסקנותיו.

אני בועל את הישיבה.

<u>הישיבה נגעלה בשעה 14.30</u>